

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2020

Jenna Honkanen, Noora Huhtala, Rita Kivi

HUOLTAJIEN OSALLISUUS TAMMENTUVAN PÄIVÄKODISSA

– Arvioinnin, suunnittelun ja toteutuksen osa-
alueilla.

Jenna Honkanen, Noora Huhtala, Rita Kivi

HUOLTAJIEN OSALLISUUS TAMMENTUVAN PÄIVÄKODISSA

- Arvioinnin, suunnittelun ja toteutuksen osa-alueilla

Huoltajien osallisuus nähdään tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä ohjaa niin varhaiskasvatustilain kuin valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joissa molemmissa nostetaan vahvasti esiin sekä edellytetään huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli huoltajien osallisuuden kokemusten ja toiveiden selvittäminen Liedon kunnassa sijaitsevassa Tammentuvan päiväkodissa niin varhaiskasvatuksen suunnittelun, arvioinnin kuin toteutuksen vaiheissa. Lähtökohtana opinnäytetyömme tehtävälle oli Tammentuvan päiväkodin tarve kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta ja löytää tällä tavoin mahdollisesti uusia tai jo toimiviksi todettuja keinoja osallisuuden lisäämiseen sekä käyttää tutkimuksen tuloksia huoltajien osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisen tukena.

Opinnäytetyömme toteutimme kahden verkossa toteutettavan kyselyn avulla. Ensimmäisellä kyselyllä kartoitimme huoltajien osallisuuden kokemuksia menneellä toimintakaudella. Toinen kyselyistä laadittiin ensimmäisen kyselyn tuloksiin pohjautuen ja sen avulla huoltajille haluttiin mahdollistaa osallistuminen toiminnan suunnitteluun, vaikutuskeinojen ja toimintatapojen kehittämiseen. Tutkimus toteutettiin vuoden 2020 aikana.

Opinnäytetyömme tuloksissa kävi ilmi, että Tammentuvan päiväkodin huoltajat olivat varsin tyytyväisiä osallisuuden mahdollisuuksiinsa osana lastensa varhaiskasvatusta. Tulosten perusteella ilmeni, että mieluisimpina tapoina vaikuttaa lastensa varhaiskasvatukseen sekä antaa palautetta huoltajat kokivat sähköisten viestintäkanavien kautta sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluiden yhteydessä. Tutkimuksessa huoltajille annettiin mahdollisuus myös esittää omia toiveita ja ideoita päiväkodin toiminnalle sekä toimintatavoille. Näissä vastauksissa kävi ilmi, että huoltajat olivat jo hyvin tyytyväisiä Tammentuvan päiväkodin toiminnan suhteen sen eri osa-alueilla.

ASIASANAT:

osallisuus, varhaiskasvatus, huoltaja, kasvatusyhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of social services

2020 | 45 pages, 11 pages in appendices

Jenna Honkanen, Noora Huhtala, Rita Kivi

THE PARTICIPATION OF GUARDIAN'S AT THE TAMMENTUPA DAY-CARE CENTER

- Areas of evaluation, planning and implementation

Guardians participation is seen as an important part of early childhood education. Work in early childhood education is guided by the early childhood education act and the national early childhood education plan, both strongly emphasize and require the participation of guardian in early childhood education.

The aim of the thesis was to find out the experiences and wishes of guardians participation in the planning, evaluation and implementation stages at Tammentupa day-care center, which is in the municipality of Lieto. The basis for our thesis was the need of Tammentupa to map the perceived participation of guardians and to find possible new or already proven ways to increase guardians participation and to use the results of the research to develop practices that enable guardians participation.

We completed our thesis with two online surveys. In the first survey, we mapped the experiences of guardians participation in the past operating period. The second survey was based on the results of the first survey and was intended to guardians to participate in the planning of activities, the development of influences and practices. The study was conducted during 2020.

The results showed that the guardians of Tammentupa were quite satisfied with their opportunities for participation as part of their children 's early childhood education. The results showed that the most preferred ways to influence the early childhood education of their children and to give feedback by the guardians was through electronic communication channels and in the context of discussions on early childhood education plans. The study also gave guardians the opportunity to present their own wishes and ideas for the day-care center's activities and ways of working. These responses revealed that guardians were already quite satisfied with the operation of Tammentupa in its various areas, taking a stand on themes that they felt were important in the implementation of early childhood education.

KEYWORDS:

participation, early childhood education, guardians, ECEC partnership

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OSALLISUUS JA KASVATUSYHTEISTYÖ	7
2.1 Osallisuus	7
2.2 Osallisuuden merkitys perheiden hyvinvoinnille	10
2.3 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa	11
2.4 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus osana kasvatusyhteistyötä	13
3 HUOLTAJIEN OSALLISUUDEN MUODOT VARHAISKASVATUKSESSA	17
3.1 Yhteistyön muodot	17
3.2 Yhteistyö osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua	19
3.3 Pedagoginen dokumentointi osallisuuden välineenä	20
3.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	22
4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	24
4.1 Tehtävä ja tavoite	24
4.2 Toimeksiantajan kuvaus	24
4.3 Aikataulu	25
4.4 Menetelmät	25
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	27
5.1 Menneen toimintakauden arvioinnin tulokset	27
5.2 Toiminnan ja vaikuttamisen suunnittelu sekä kehittäminen	32
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	40
6.1 Tutkimuksen yhteenveto	40
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	42
6.3 Pohdinta	44
LÄHTEET	46

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Saatekirje 1

Liite 3. Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa -Menneen toimintakauden arviointi

Liite 4. Saatekirje 2

Liite 5. Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa -Tulevan toimintakauden suunnittelu

KUVAT

Kuva 1. Sherry R. Arnsteinin Osallisuuden portaat (Arnstein 1969).	9
Kuva 2. Elinikäisen oppimisen polku (Laine 2017).	20
Kuva 3. Pedagogisen dokumentoinnin prosessi (Rintakorpi 2020).	21

KUVIOT

Kuvio 1. Tiedon kulku huoltajan ja henkilöstön välillä.	27
Kuvio 2. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoidon suunnitteluun.	28
Kuvio 3. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan.	29
Kuvio 4. Huoltajan mahdollisuus arviointiin sekä kehittämiseen.	30
Kuvio 5. Vuorovaikutus ja kohtaaminen.	31
Kuvio 6. Millä tavoin haluaisit saada tietoa lapsesi päivähoitoryhmän tavoitteista?	33
Kuvio 7. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi hoitopäivien sisältöön?	34
Kuvio 8. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi päivähoitoryhmän toimintaan?	35
Kuvio 9. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan?	36
Kuvio 10. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa päiväkodin ja perheiden yhteiseen toimintaan?	37
Kuvio 11. Millä tavoin haluaisit antaa palautetta?	38

1 JOHDANTO

Huoltajien osallisuus nähdään tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä ohjaa niin varhaiskasvatustilain kuin valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joissa molemmissa nostetaan vahvasti esiin sekä edellytetään huoltajien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen huoltajille tulee mahdollistaa osallistuminen ja vaikuttaminen lapsensa varhaiskasvatukseen niin suunnittelun, toteuttamisen kuin arvioinnin vaiheissa (Varhaiskasvatustilain 2018). Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään, että huoltajille tulee mahdollistaa varhaiskasvatuksen toiminnan sekä kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen osallistuminen (Opetushallitus 2018, 9–12).

Opinnäytetyönämme teimme tutkimuksen Tammentuvan päiväkodin huoltajien osallisuudesta arvioinnin, suunnittelun ja toteutuksen osa-alueilla. Tammentuvan päiväkotina on Liedon kunnassa sijaitseva varhaiskasvatustilain, jossa toimii viisi lapsiryhmää. Päiväkodin toiminta-ajatuksena on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä perheen kanssa. (Liedon kunta 2020a.)

Opinnäytetyön toimeksiantona oli huoltajien osallisuuden kokemusten ja toiveiden selvittäminen Tammentuvan päiväkodissa niin varhaiskasvatustilain suunnittelun, arvioinnin kuin toteutuksen vaiheissa. Lähtökohtana opinnäytetyömme tehtävälle oli Tammentuvan päiväkodin tarve kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta ja löytää tällä tavoin mahdollisesti uusia tai jo toimiviksi todettuja keinoja osallisuuden lisäämiseen. Huoltajien osallisuuden kokemusten sekä toiveiden kartoittaminen toimii myös huoltajien osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisen edellytyksenä. Tammentuvan päiväkodissa huoltajien osallisuus on otettu huomioon monessa kohtaa varhaiskasvatustilain toteuttamista esimerkiksi niin tiedottamisen, päivittäisen kanssakäymisen, vanhempainseminaarin, vanhempainiltojen ja lapsen varhaiskasvatustilain laatimisen muodossa, mutta nyt halutaan selvittää huoltajien kokemuksia ja toiveita osallisuudesta varhaiskasvatustilain, jotta osallisuuden mahdollistavia toimintatapoja voitaisiin kehittää niin arvioinnin, suunnittelun kuin toteutuksen vaiheissa.

Rajasimme aiheen huoltajien osallisuuden kokemuksiin ja mahdollistamiseen emmekä käsitelleet opinnäytetyössämme asiaa lasten osallisuuden tai työntekijöiden kokemusten näkökulmasta. Opinnäytetyö tehtiin vuoden 2020 aikana. Lähetimme Tammentuvan päiväkodin huoltajille kaksi sähköistä kyselyä, joista ensimmäinen kysely keskittyi menneen toimintakauden arviointiin. Toinen kyselyistä pohjautui ensimmäisestä kyselystä saatuihin vastauksiin ja jossa huoltajat saivat tuoda ilmi omia toiveitaan ja ajatuksiaan osallisuudesta.

Opinnäytetyömme alkaa teoriapohjalla, joka käsittelee osallisuutta, kasvatustilain yhteistyötä ja varhaiskasvatustilain mukaisia konkreettisia huoltajien osallistumistapoja. Teoriapohjan jälkeen käsitelimme opinnäytetyön prosessin etenemistä sekä tuomme julkii tutkimuksesta saadut tulokset. Lopuksi nostimme esiin tutkimuksen keskeisimmät tulokset arvioiden tutkimuksen luotettavuutta sekä pohdimme omaa oppimistamme opinnäytetyön aikana.

2 OSALLISUUS JA KASVATUSYHTEISTYÖ

2.1 Osallisuus

Osallisuus hahmottuu ihmiselle sekä tunteena ja kokemuksena, että toimintakykynä ja mahdollisuuksina toimia. Osallisuus tai päinvastaisesti osattomuus ovat ensisijaisesti yksilön henkilökohtaisia tunteita tai kokemuksia. (Raivio & Karjalainen 2013, 14.) Osallisuus voi toteutua niin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan kuin politiikan tasoilla. Yksilön tasolla osallisuus ilmenee yksilölle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön kuulumisen kokemuksena. Yhteisöiden tasolla osallisuutta ilmenee jäsenten välisenä arvostuksena, luottamuksena sekä vaikutusmahdollisuuksina. Yhteiskunnan tasolla osallisuudella tarkoitetaan oikeuksien ja mahdollisuuksien toteutumista sekä yhteiskunnan jäsenten vastavuoroisuutta. Poliittisella tasolla osallisuudella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan ihmisten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa. (THL 2019.) Osallisuus tulee hahmottaa prosessina, sillä se ei ole yksilön pysyvä ominaisuus tai tila, joka voidaan saavuttaa, vaan sen aste vaihtelee elämänvaiheiden -ja tilanteiden mukaan (Raivio & Karjalainen 2013, 15).

Osallisuus ja siihen pohjautuen osallistuminen nousivat suomalaisen politiikan keskeiseksi teemoiksi 1990-luvun lamasta liikkeelle lähteneistä sosiaalipoliittisista uudistuksista (Kokkonen ym. 2013, 36). Osallisuuden edistäminen on osa Suomen ja Euroopan Unionin tavoitteita. Se on nostettu yhdeksi keskeiseksi keinoksi ehkäistä syrjäytymistä ja torjua köyhyyttä. 2010-luvulla politiikka- ja hyvinvointiohjelmassa osallisuus hahmottuu sekä keinoksi, että tavoitteeksi edistää ja lisätä yhteiskunnan tasa-arvoa ja sosiaalista kiinteyttä. Lähtöolettamana on, että yksilötason hyvinvointia kasvatetaan lisäämällä osallisuutta, joka heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävytenä, eheytenä sekä lisääntyneenä luottamuksena. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.) Osallisuudella ja sen edistämällä on havaittu myös yhteys terveyteen sekä hyvinvointiin ja lisäksi se nähdään tasa-arvon edellytyksenä (THL 2019).

Osallisuus on abstrakti, monitieteinen ja moniulotteinen käsite ja sen määrittely on vaikea konkretisoida. Tämän vuoksi sille ei ole sen laajasta käytöstä huolimatta muodostunut yhtenäistä määritelmää. (Vuorenmaa 2016, 19–29.) Sosiologi Erik Allardt on määrittellyt hyvinvoinnin ulottuvuuksia ihmisen perustarpeiden kautta (having, loving, being). Having merkitsee yksilön materiaalisia olosuhteita kuten taloudellisia olosuhteita, terveyttä ja koulutusta. Loving merkitsee yksilön tarvetta olla yhteydessä muiden ihmisten kanssa kuten perheeseensä, sukuun, ystäviin ja erilaisiin yhteisöihin. Being taas merkitsee ihmisen tarvetta kuulua yhteiskuntaan osallistumisen kautta, esimerkiksi poliittisen aktiivisuuden tai työn merkityksellisyyden kautta. Kyseiset hyvinvoinnin ulottuvuudet toimivat keskeisinä perusedellytyksinä ja elementteinä, jotka tukevat osallisuutta sekä yksilön yhteiskunnallista toimintakykyä. (Raivio & Karjalainen 2013, 16.)

Sherry R. Arnstein määritteli vuonna 1969 kahdeksan askelman osallisuuden portaat kansalaisten osallisuuteen (Kuva 1). Kyseinen osallistumisasteikon tarkoituksena on havainnollistaa kansalaisten osallistumista ja sen eri asteita erityisesti suunnittelussa sekä päätöksenteossa. (Arnstein 1969, 218.) Kahdeksasta askelmasta kaksi ensimmäistä

osallistumismuotoa nähdään näennäisvaikuttamisena. Askelmilla kolme, neljä ja viisi kansalaisilla ei ole vielä varsinaista päätäntävaltaa, vaan kansalaisten mielipide voidaan nähdä neuvoo-antavana. Kolme viimeisintä askelmaa edustavat vaikuttavimpia osallistumismuotoja mahdollistaen kansalaisten itsenäistä toimivaltaa (Citizen power) päätöksenteossa. (Flöjt 2020, 1.)

Ensimmäistä askelmista kutsutaan manipulaatioksi (Manipulation), ja se kuvaa kansalaisten alinta muotoa osallistua. Manipulaation askelmalla kansalaiset otetaan osallistumisen nimissä mukaan erilaisiin komiteoihin, mutta osallisuutta ei todellisuudessa tapahdu. Manipulaation tasolla kansalaisten ajatuksiin pyritään vaikuttamaan, jotta päättäjät sitä kautta saisivat tukensa ajamalleen asialle. Askelmista toinen on terapia (Therapy). (Arnstein 1969, 218.) Tällä askelmalla kansalaisille kerrotaan asioita, joita he haluavat tietää sekä tavalla, jolla asiat halutaan kuulla. Silloin kansalaiset voivat turvautua ammattilaisten valmiiksi pureskeltuihin toimintatapoihin tai kysymyksiin. (Wallin 2019, 49–50.) Arnsteinin mukaan terapian käyttäminen osallisuuden muotona on jopa epärehellistä (Arnstein 1969, 218).

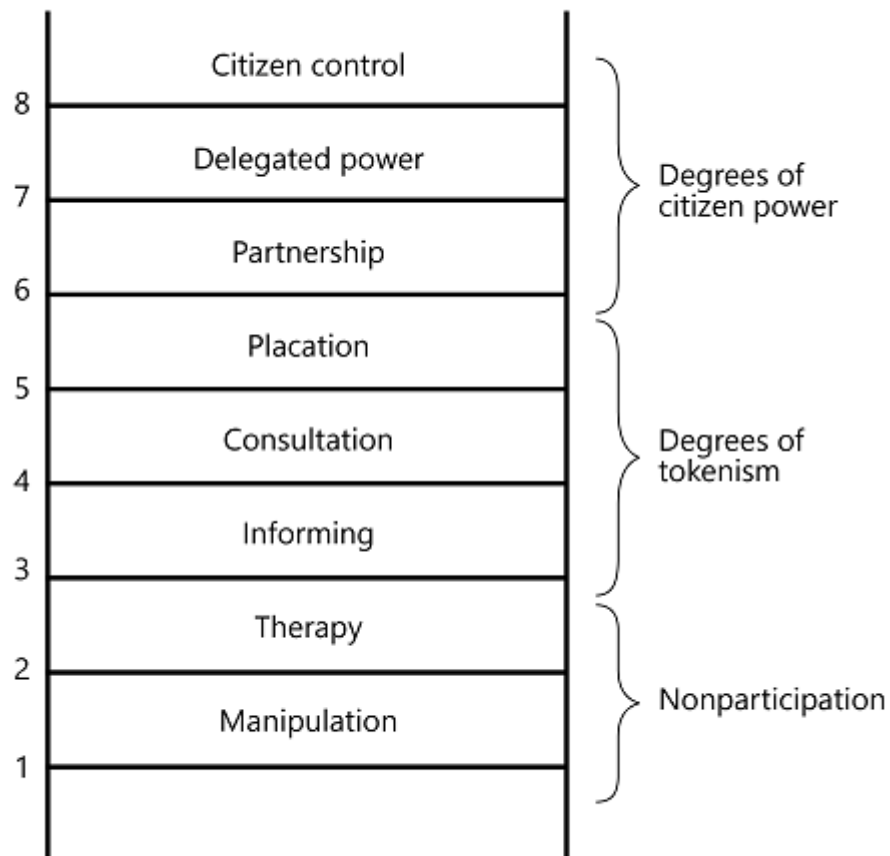
Osallisuuden askelmista kolmas on informointi (Informing). Ihmisten informointi eli tiedottaminen heidän oikeuksistaan, vastuistaan ja vaihtoehtoistaan voidaan nähdä merkittävänä askelmana kohti aitoa osallisuutta. Usein avointa tiedottamista kuitenkin tapahtuu vain yksisuuntaisesti, viranomaisilta kansalaisille, jolloin tilaa ei jää vielä palautteelle tai yhteisille neuvotteluille eikä näin anna kansalaisille mahdollisuutta vaikuttamiseen. Neljännellä eli konsultaation askelmalla (Consultation) yksisuuntaisen tiedottamisen lisäksi kansalaiset otetaan osalliseksi esimerkiksi päätöksentekoon kysymällä myös heidän mielipiteitään asiasta. Tämä voidaan nähdä askeleena kohti täysimääräistä osallisuutta, mutta jos kansalaisten kuulemista ei kuitenkaan yhdistetä muihin osallistumismuotoihin, jää aito osallisuus saavuttamatta. Esimerkiksi erilaiset kyselyt on usein käytetty tapa kansalaisten mielipiteen selvittämiseen. Kyselyt kuitenkin usein toteutuvat päättäjien näkökulmasta, jolloin vastaajilla ei ole mahdollisuutta itse määrittää aihetta tai tapaa mitä kyselyssä käsitellään. (Arnstein 1969, 219–220; Wallin 2019, 50.)

Viidennellä eli yhteissuunnittelun (Placation) askelmalla kansalaisilla alkaa olla jo jonkinasteista päätäntävaltaa, mutta osallistuminen merkitsee kuitenkin vain myönnytysten tekoja. Tällöin kansalaisten toiveisiin vastataan, mutta vain hallinnon ja päätöksenteon kannalta välttämättömin osin. Esimerkki tämän osallisuuden portaan strategiasta on sijoittaa näennäisesti muutama kansalainen toimintavirastojen hallituksiin tai toimielimiin. Tässäkin tapauksessa suurin osa kyseisten toimielinten toimijoista on kuitenkin edelleen valtaa pitävien edustajia ja tavalliset kansalaiset on helppo syrjäyttää tai äänestetään ulos. (Arnstein 1969, 219–220; Wallin 2019, 50.)

Kuudes askel osallisuuden portailla on Arnsteinin mukaan kumppanuus (Partnership). Kumppanuuden portaalla kansalaiset sekä valtaa pitävät tahot kohtaavat toisensa neuvotellen. Tällöin valtaa jaetaan esimerkiksi sopimuksilla, joissa suunnittelu- ja päätöksentekovastuu jaetaan erilaisten lautakuntien, suunnittelukomiteoiden ja kompromissien avulla. Tällä tavoin päätöksiä ei voi enää tehdä yksipuolisesti ja kansalaisilla on mahdollisuus myös neuvotella ja kyseenalaistaa sisäänrakennettuja valta-asetelmia. (Arnstein 1969, 221–223.) Kumppanuuden askelmalla valta päätöksenteossa kuuluu kuitenkin edelleen hallinnolle ja käytännössä kansalaisten tulisi itse vaatia tilaa päätöksenteossa, mikä puolestaan johtaa helposti konflikteihin (Wallin 2019, 50).

Jaetun vallan (Delegated power) eli osallisuuden seitsemännellä askelmalla on jo vakiintuneita toimintamalleja sekä erilaisia yhteistyöelimiä suunnitteluprosesseihin (Wallin 2019, 51). Tällöin kansalaisten ja virkamiesten väliset neuvottelut voivat johtaa jo siihen, että kansalaiset saavuttavat määrävän päätöksentekovallan tietyn suunnitelman tai ohjelman suhteen. Vallan jakamisen jälkeen on vielä kuitenkin ylempi askelma, joka merkitsee kansalaisten omaehtoista osallistumista eli kansalaisten kontrollia (Citizen control). Osallisuuden ylimmällä askelmalla kansalaiset voivat jo itse määrittää agendansa, jota haluavat viedä eteenpäin. Asioiden ajaminen tapahtuu heidän omilla resursseillaan omaehtoisena kansalaisosallistumisena. (Arnstein 1969, 221–223; Wallin 2019, 51.)

Kuva 1. Sherry R. Arnsteinin Osallisuuden portaat (Arnstein 1969).

Arnsteinin osallisuuden portaat ovat jo vuodelta 1969, mutta voidaan nähdä edelleen ajankohtaisena kuvaamaan osallisuuden rakentumista. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa lasten osallisuuden arvioinnin tukena voidaan käyttää Hartin kehittelemää osallisuuden porrasmallia. Vuonna 1992 Roger Hart muokkasi Arnsteinin osallisuuden portaat vertauskuvaa kuvaamaan kasvattajien tapaa mahdollistaa lasten osallisuuden rakentumista ja eri portaille sijoittumista. (Marjanen & Marttila 2013, 79.)

Hart on siis muokannut portaiden kategorioita omassa mallissaan, mutta alun perin Hart on lainannut portaiden vertauskuvan Sherry R. Arnsteinin osallisuuden portaista. Kuten Arnsteininkin portaissa, myös Hartin osallisuuden portaiden ensimmäinen askelma on manipulointi, jossa lasten osallisuutta ei todellisuudessa tapahdu vaan heidän ajatuksiinsa manipuloidaan. Askelmista toisella osallisuus on niin sanotusti somisteen tasolla, jolloin aitoa osallisuutta ei vielä tapahdu. Kolmas askelma, voidaan nähdä näennäisenä ja muodollisena osallisuutena. Neljännellä askelmalla lapsia jo tiedotetaan, mutta päätökset tulevat kuitenkin edelleen aikuisilta. Viidennellä askelmalla lapsia tiedotetaan sekä kuullaan, mutta he toimivat ennemminkin konsultteina aikuisten projekteissa. Kuudennella askelmalla toiminta on aikuislähtöistä, mutta tehtävät päätökset tehdään yhdessä lasten kanssa. Seitsemännellä askelmalla toiminta on lapsilähtöistä ja lasten ohjaamaa ja jossa aikuiset toimivat lasten tukena. Kahdeksannella eli ylimmällä askelmalla toiminta on yhteistoiminnallista, missä päätökset ovat lapsilähtöisiä ja ne jaetaan aikuisille. (Hart 1992, 8.)

Kehittämistyöstä puhuttaessa puheissa korostetaan usein osallisuuden tärkeyttä yleisellä tasolla sekä osallisuutta kansalaisten perusoikeutena. Osallisuudessa on kuitenkin lopulta kyse hyvin yksinkertaisista ja arkisista asioista. Esimerkiksi palveluita kehitettäessä tulisi miettiä miten palvelujen käyttäjät saavat tietoa itseään koskevista asioista ja millä tavoin he tulevat kuulluiksi suunnitelmia ja päätöksiä tehdessä. (Oranen 2013, 122.) Yksilöllisyys on edellytys osallisuudelle. Kuitenkaan osallistuminen pelkästään esimerkiksi palvelutarpeen määrittelyyn ja toimenpiteiden valikointiin ei ole riittävä tavoite. (Aaltio 2013, 92.) Ammatillisilla on tietoa lasten ja perheiden tarpeista, mutta osallisuuden edellytyksiä luodaan, kun asiakkailla on mahdollisuus sanoa mitä he mahdollisista suunnitelmista ajattelevat. Palveluita kehitettäessä sekä arvioidessa konkreettisilla asioilla on merkitystä. Kehittämistyön arki ja ammatilliset kohtaamiset toimivat mittareina siinä, kuinka asiakkaat otetaan mukaan työhön sekä kehittämiseen. (Oranen 2013, 122.)

2.2 Osallisuuden merkitys perheiden hyvinvoinnille

Huoltajien osallisuus perheessä on huoltajan ymmärrystä lapsen tarpeista sekä kykyä huolehtia, kasvattaa ja hoitaa lasta. Se tarkoittaa luottamusta omaan pystyvyyteensä huoltajana, mutta myös kykyä hankkia tarvittaessa voimavaroja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi, jolloin huoltaja hallitsee omaa perhe-elämäänsä. Voidaan puhua myös huoltajien osallisuudesta lapsen asioiden käsittelyssä, joka tarkoittaa huoltajan osallistumista ja vaikuttamista päätöksiin, jotka liittyvät lapseen niin palveluissa kuin vaikkapa lapsen harrastuksissa. Osallisuuteen liittyy myös huoltajan tietoisuus omasta asiantuntijuudestaan, oikeudestaan sekä vastuustaan lastaan kohtaan. Huoltajan vaikuttaminen ympäröivässä yhteiskunnassa sekä yhteisöissä tarkoittaa mahdollisuuksia, joita huoltajille annetaan, jotta he voisivat osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon lapsiperheitä koskevissa asioissa. Tämä voi olla esimerkiksi huoltajan tietoisuutta perheiden oikeuksista, toimiminen yhteistyössä esimerkiksi kunnan päättäjien kanssa, osallistumista lapsiystävällisen yhteisön kehittämiseen tai toimimista lapsen kehitystä tukevista yhteisöistä kuten vanhempainyhdistyksessä tai lapsen urheiluseurassa. (Vuorenmaa 2016, 23–25.)

Huoltajien osallisuuden on todettu olevan yhteydessä jokapäiväisen arjen kohentumiseen ja kykyyn kohdata elämänmuutoksia, toimintakyvyn, yhtenäisyyden ja perheen keskinäisten suhteiden paranemiseen, huoltajuuden vähäisempään stressiin, vähäisempiin masennus – ja ahdistusoireisiin, kykyyn etsiä, vastaanottaa ja hyödyntää palveluista saatavaa apua ja tukea sekä myönteisempiin kokemuksiin palveluista. (Vuorenmaa 2017, 12.) Tutkimuksissa on todettu, että huoltajan osallisuus lisää myös vuorovaikutusta ja keskustelua lapsen ja huoltajan välillä, sekä huoltajan herkkyyttä lapsensa sosiaalisten, emotionaalisten ja älyllisten tarpeiden suhteen. Osallisuuden myötä huoltajat kokevat itsensä varmemmiksi kasvatustehtävässään sekä päätöksenteossa. (Olsen & Fuller 2017.)

2.3 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Monissa pikkulapsiperheissä varhaiskasvatusjärjestelmällä on tärkeä merkitys jo siksi, että se mahdollistaa monissa perheissä työssäkäynnin kummallekin huoltajalle. Tämä ei kuitenkaan ole ainoa varhaiskasvatukselle annettu merkitys. (Lehtipää 2007, 5.) Varhaiskasvatuksella voidaan nähdä olevan myönteisiä vaikutuksia niin lapsille, huoltajille kuin koko yhteiskunnalle. On osoitettu, että laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehitykseen ja etenkin heikommista sosioekonomisista taustoista tuleville lapsille myös pitkällä aikavälillä. (Repo ym. 2019, 17.) Varhaiskasvatuksen tehtävä on yhteistyössä huoltajien kanssa edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista samalla edistämällä lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lasten osallisuus sekä aktiivinen toimijuus yhteiskunnassa vahvistuvat varhaiskasvatuksessa opittujen tietojen ja taitojen avulla. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös tukea huoltajia heidän kasvatustyössään. (Liedon kunta 2019, 9.) Varhaiskasvatuksen voidaan nähdä olevan yksi keskeisimmistä pienten lasten perheiden tukijoista (Mykkänen & Böök 2017, 83). Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa ennaltaehkäisee mahdollisia tulevia ongelmia, antaa tukea koulunkäynnin aloittamiseen ja auttaa lasta paremmin integroitumaan varhaiskasvatukseen sekä kouluun (Kronqvist & Jokimies 2008, 15).

Varhaiskasvatuslaki velvoittaa, että huoltajille on annettava mahdollisuus sekä osallistua, että vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin (Varhaiskasvatuslaki 2018). Lasten huoltajille tulee siis mahdollistaa yhteistyössä henkilöstön sekä lasten kanssa varhaiskasvatuksen toiminnan sekä kasvatustyön suunnitteluun ja kehittämiseen osallistuminen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee huolehtia, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua niin lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin sen kaikissa vaiheissa kuin paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman (jatkossa vasu) laatimiseen sekä kehittämiseen (Opetushallitus 2018, 9–12, 34).

Osallistuessaan varhaiskasvatukseen huoltajat saavat paremmin tietoa muun muassa lapsensa kehityksestä, jonka myötä tarve positiiviselle vahvistamiselle lisääntyy, ja vastaavasti tarve rangaistuksille vähenee. Kun huoltajat tietävät mitä heidän lapsensa parhaillaan opettelevat, he todennäköisemmin tukevat aktiivisesti lapsen oppimista myös

kotona, jos tätä varhaiskasvatuksen suunnalta pyydetään. Aktiivisen osallistumisen myötä huoltajien on todettu myös tekevän enemmän havaintoja lapsensa varhaiskasvatuspaikasta, ymmärtävän paremmin varhaiskasvatuksen henkilöstön työtä, toiminnan suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta ja tämän myötä luovan vahvoja siteitä lapsensa varhaiskasvatuspaikkaan. Aktiivisen osallistumisen on todettu myös lisäävän huoltajien halua vaikuttaa käytäntöihin ja lapsensa asioihin, esimerkiksi vanhempainyhdistyksen kautta. (Olsen & Fuller 2017.) Yhteistyö voi siis tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Yhteinen toiminta erilaisissa tilaisuuksissa mahdollistaa huoltajien verkostoitumisen vahvistaen yhteisöllisyyttä ja antaen tukea henkilöstön työlle. (Opetushallitus 2018, 34.)

Vasun perusteissa 2018 puhutaan huoltajien osallisuudesta myös lukuisissa muissa kohdissa. Huoltajille tulee kertoa varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä toiminnasta ja sen eri toimintamuodoista mikä mahdollistaa osallistumisen lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun sekä arviointiin niin paikallisesti kuin yksikkökohtaisesti (Opetushallitus 2018, 16). Huoltajien tulee saada olla mukana myös toimintakulttuurin kehittämisessä sekä olla osana oppivaa yhteisöä, jossa huoltajien antama palaute on yhtenä osana edistämässä yhteisön oppimista (Opetushallitus 2018, 29).

Osallisuus on kuitenkin myös muuta kuin osallistumismahdollisuuksien antamista. Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa tulee edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä moninaisuutta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri, jossa ammatillinen, avoin sekä kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin luo mahdollisuudet kasvatusyhteistyölle. Varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa niin henkilöstön, lasten kuin huoltajien aloitteita sekä näkemyksiä arvostetaan ja osallisuutta edistäviä toimintatapoja kehitetään tietoisesti mahdollistamalla niin lasten kuin huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toimintaan sen eri vaiheissa. (Opetushallitus 2018, 21, 30.)

Osallisuus syntyy osallistumisen, toiminnan ja vaikuttamisen kautta. Osallisuus ja yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää jo siksi, että huoltajat loppukädessä päättävät lapsensa asioista. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä on tärkeää antaa aikaa keskustelulle, huoltajien yksilöllisyys huomioiden ja heille tulee antaa riittävää tietoa ja tukea sekä arvostaa yhteistä tekemistä. Huoltajien kanssa työskennellään yhdessä ja rinnakkain. (Lamminen 2018.) Huoltajan osallisuus omaa lasta käsittelevissä asioissa tarkoittaa, että huoltaja on tietoinen omasta asiantuntijaroolistaan sekä tietoinen oikeudestaan ja vastuustaan omaa lastansa kohtaan (Vuorenmaa 2016, 23–25). Osallisuuteen liittyy siis lisäksi huoltajien vastuu, sillä myös heidän tulee olla mukana jakamassa tietoa aktiivisesti lapsesta (Anttila 2018, 17).

Varhaiskasvatus voi tukea huoltajia osallisuuteen tai huoltajat voivat olla oma-aloitteisia (Kronqvist & Jokimies 2008, 15). Huoltajan tulee saada tietoa varhaiskasvatuksessa tapahtuvista asioista, mutta yleensä huoltaja jää tiedon vastaanottajaksi. Olisikin hyvä keskittyä molemminpuoliseen tiedon jakoon ja kannustaa huoltajia osallisuuteen. Huoltajan pitää kokea itsensä osaksi varhaiskasvatusyhteisöä, mikä vaatii huoltajan osallistumista arvioinnin, suunnittelun sekä toteutuksen vaiheisiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.)

Yhteiset kasvatukselliset onnistumiset vahvistavat osallisuutta (Anttila 2018, 17). Huoltaja pyrkii löytämään paikkaansa varhaiskasvatuksen yhteisössä omia arvoja ja tapojaan mukana pitäen. On hankalaa sekä henkilöstölle, että huoltajillekin sopeutua yhteisöön, jossa erilaiset maailmat ja arvot kohtaavat. Lapset ovat keskipisteenä varhaiskasvatuksessa, mutta lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen ei ole mahdollista, ellei huoltajat ja henkilöstö koe olevansa osallisia varhaiskasvatuksessa. (Venninen ym. 2011, 7.)

Osallisuuden esteinä voidaan nähdä esimerkiksi huoltajien ajan puute, tiedonkulun ongelmat eli tietämättömyys siitä mitä päiväkodissa tapahtuu sekä huoltajien jaksaminen. Lisäksi rakenteelliset tekijät sekä rutinoituneet toimintatavat voivat olla esteenä osallistumiselle. Varhaiskasvatuksen arki on usein hektistä mikä rajaa osallisuuden mahdollisuuksia. Esimerkiksi haku ja tuontitilanteet ovat usein nopeita, mutta moni huoltaja saattaa odottaa, että kuulumistenvaihto tapahtuisi samalta työntekijältä, joka on ottanut lapsen aamulla vastaan. Todellisuudessa kasvattaja, joka iltapäivällä lähettää lapsen kotiin ei välttämättä ole edes lapsen omasta ryhmästä. (Venninen ym. 2011, 11–12, 37–50.) Huoltajien osallisuutta tulisikin vahvistaa arjen käytänteiden kautta (Kronqvist & Jokimies 2008, 15).

2.4 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus osana kasvatusyhteistyötä

Yhteistyö huoltajien kanssa on luonnollisesti vuorovaikutteista. Huoltajien kanssa tulee keskustella kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista sekä vastuista huomioiden niin lapset yksilöinä, perheiden moninaisuus kuin huoltajuuteen liittyvät kysymykset. (Opetushallitus 2018, 34.) Varhaiskasvatuksessa yhteistyö sisältää luottamuksellisen vuorovaikutuksen, jonka osapuolina toimivat huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä osapuolten tiedot ja kokemukset lapsesta (Mykkänen & Böök 2017, 85). Varhaiskasvatuksessa tehtävässä työssä kasvattajilla on asiantuntijuutta kasvatuksesta, lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä mahdollisista erityisvaikeuksista, mutta he tarvitsevat työssään myös lapsen huoltajien yksilökohtaista ja lapseen kohdistuvaa asiantuntijuutta (Koivunen 2009, 156). Henkilöstön tulee ottaa huoltajat huomioon siis kumppaneina ja tiedon lähteinä. Yhteistyö vaatii luottamuksellisten ja osapuolia kunnioittavien kohtaamisten kautta muodostuvaa dialogia, jossa päämääränä on lapsen etu. (Mykkänen & Böök 2017, 85–86.) Hyvässä dialogissa tarvitaan tilanteita, joissa voidaan tuoda esiin asioita turvallisessa ilmapiirissä ja joissa jokaisella on mahdollisuus kertoa huolistaan, osaamisestaan sekä kehittämistarpeista (Koskimies ym. 2012, 10–11).

Kasvatusyhteistyön neljä ohjaavaa periaatetta ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus sekä dialogi. Kuuntelu ja kuuleminen ovat vuoropuhelun keskeisiä asioita. Jotta kuunteleminen onnistuu, on kuuntelijan kyettävä luomaan turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, missä kuuntelemisen kautta voidaan oppia kunnioittamaan, hyväksymään ja ymmärtämään muita ihmisiä. Myös kunnioitus on tärkeää, sillä se helpottaa aidon vuorovaikutuksen syntymistä, jossa asiat voidaan tuoda esiin häpeilemättä ja teeskentelemättä. Henkilöstön suhtautuminen asioihin avoimesti sekä positiivisesti auttaa huoltajaa ymmärtämään, että häntä arvostetaan ja kunnioitetaan. Luottamus rakentuu kuulemisen ja kun-

nioituksen periaatteista, mutta se vaatii aikaa, kohtaamisia sekä vuoropuhelua. Luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa myös huoltajien mahdollisuudet vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin. Avain dialogiin on kuulemisessa. Dialogi vaatii taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä ja se toteutuu tasavertaisessa puheessa, jossa kummankaan tieto ei ole merkityksellisempää tai arvokkaampaa kuin toisen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40.)

Yhteistyön onnistumisen kannalta varhaiskasvatuksen henkilöstön taito kohdata huoltajat sekä luottamus huoltajien ja kasvattajan välillä on siis ensisijaisen tärkeää. Luottamus syntyy kohtaamisissa, mutta kohtaaminen vaatii taitoa olla läsnä, kuulla sekä kuunnella ja herkkyyttä havaita kohdattavan olemuksesta asioita. Kohtaamisten aikana välittyvät asenteet niin lasta kuin huoltajia kohtaan. Hyväksyvä suhtautuminen huoltajiin, suhteen avoimuus sekä suoruus, kasvattajan uskottavuus ja keskustelujen luottamuksellisuus synnyttävät luottamusta huoltajien ja henkilöstön välillä. (Koivunen 2009, 158–159.) Myös vasun perusteissa korostetaan tasavertaisen, avoimen sekä arvostavan kohtaamisen tärkeyttä etenkin sovittaessa lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteista (Opetushallitus 2018, 19).

Joillekin huoltajille keskustelut varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa voivat olla stressaavia riippumatta siitä, onko kyseessä positiivista palautetta vai huolien ilmaisua. Tämän vuoksi kasvattajan on tärkeää varmistaa, että huoltaja ymmärsi ilmaistun asian, tarvittaessa myös toistaa sekä käyttää esimerkkejä. Hyvä keino tähän on pyytää huoltajaa ilmaisemaan asia omin sanoin. Huoltajilta kannattaa kysyä palautetta aiemmista toimintatavoista sekä esimerkiksi viikko-ohjelmasta. Huoltajilta on tärkeää kysyä myös ideoita parhaaseen mahdolliseen tukeen juuri heidän lapselleen. Tarkoituksena ei ole lähtökohteisesti muuttaa siis lasta, vaan varhaiskasvatuspaikan toimintatapoja. (Sanabria-Hernandez & Ed 2020.) On tärkeää myös kiittää huoltajia heidän osallistumisestaan, sekä ilmaista, että heidän ajankäyttöään ja vaivannäköään arvostetaan (Singh 2017). Kasvattajan aloitteet sekä toimiminen joustavana, tiedostavana sekä innostuneena partnerina luo menestyksekkään suhteen huoltajien ja kasvattajan välille (Sanabria-Hernandez & Ed 2020).

Kun lapsen kehityksestä herää huoli, tulee aihe ottaa huoltajien kanssa puheeksi. Reaktiot asioista kuulemiseen saattavat huoltajilla kuitenkin vaihdella suuresti. (Koivunen 2009, 161.) Huoltajille on tärkeää antaa aikaa prosessoida kuulemaansa, varsinkin jos lapsen haasteita koskeva asia tulee heille yllätyksenä. Huoltajien reaktioiden taustalla voi olla erilaisia asioita, esimerkiksi työtilanne ja huoltajien mahdollisia tunteidenpurkauksia ei tulisi ottaa henkilökohtaisesti. Keskusteltaessa huolista lapsen suhteen on tärkeää olla sensitiivinen. Hyviä päätöksiä tehdäkseen kasvattajan on tärkeää aidosti kuunnella mitä huoltajilla on kerrottavanaan esimerkiksi lapsen tilanteesta kotona. (Sanabria-Hernandez & Ed 2020.) Kasvattajan tuodessa ilmi huoliaan lapsen älyllisissä tai emotionaalisisissa taidoissa, on keskustelu hyvä aloittaa lapsen vahvuuksilla ja taidoilla. Tämä antaa keskustelulle positiivisen sävyn, ja auttaa huoltajia suhtautumaan haasteisiin, kun he huomaavat kasvattajien arvostavan heidän lastansa. Huoltajilla ja kasvattajilla on suurimmassa osassa tapauksista samanlaiset näkemykset lapsen sekä vahvuuksista että haasteista. Kasvattaja näkee varhaiskasvatuksessa lapsen usein tilanteissa, joita kotona

ei ole, ja pystyy näissä tarkkailemaan lasta. On tärkeää kuvailla huoltajille lapsen käytöstä eikä missään nimessä antaa diagnooseja tai yrittää lokeroida lasta. Huoltajat hyötyvät kaikesta mahdollisesta tiedosta, jota he varhaiskasvatuksen henkilöstöltä saavat. (Sanabria-Hernandez & Ed 2020.)

Varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisimmistä tavoitteista sekä sisällöistä, mutta myös lasten huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä määrätään vasun perusteissa. Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja oppimisen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen yhdessä huoltajan kanssa on varhaiskasvatuksen tehtävä. Varhaiskasvatuksen tulee tukea huoltajia myös heidän kasvatustyössään. Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on huoltajilla varhaiskasvatuksen tukiessa sekä täydentäessä kasvatustehtävää. (Opetushallitus 2018, 7–14.) Kasvatusyhteistyöstä puhuttaessa voidaan puhua esimerkiksi kotikasvatuksen tukemisesta, jossa huoltajan ja henkilöstön välillä käydään tavoitteellista keskustelua kasvatuksesta, kasvatuseriaatteista, arvoista sekä kulttuurista lapsen etu huomioiden. Voidaan myös puhua kasvatusvastuun jakamisesta, jolloin huoltaja on vastuussa lapsen kasvatuksesta, mutta varhaiskasvatuksen henkilöstö on vastuussa kasvatuksesta, jota lapsi saa varhaiskasvatuksessa. Tämä edellyttää toimivaa sekä tiivistä vuorovaikutuksellista yhteistyötä, jossa osapuolet huolehtivat lapsen kasvatuksesta vastuualueillaan lapsen etu huomioiden ja hyödyntäen niin huoltajien asiantuntemuksen lapsesta kuin kasvattajan koulutuksen tuoman ammatillisen tiedon ja osaamisen esimerkiksi lapsen kehityksestä. (Koivunen 2009, 151–153.)

Yhteistyö huoltajien ja kasvattajien kesken on kuitenkin laajempi käsite sisältäen kaikenlaisen huoltajien ja kasvattajien välisen vuorovaikutuksen sekä toiminnan (Koivunen 2009, 151). Yhteistyön muodot sekä tehtävät voivat myös olla erilaisia eri aikoina lapsen varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön merkitys korostuu etenkin siirtymävaiheissa esimerkiksi lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen tai siirtyessä esiopetukseen sekä suunniteltaessa ja toteutettaessa kehityksen ja oppimisen tukea. Jotta jokainen lapsi saa kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta sekä hoitoa tuetaan yhteistyöllä lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä. Yhteistyötä tehdään niin huoltajien kanssa kuin monialaisesti, mutta etenkin huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys on varhaiskasvatuksessa suuri. (Opetushallitus 2018, 33–34.) Lapsen tarpeet toimivat huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyön perustana ja siten lapsen edun toteuttaminen ohjaa koko varhaiskasvatuksen toimintaa. Kun yhteistyö on toimivaa, se tukee niin lapsen kasvua ja kehitystä kuin lapsen huoltajia omassa kasvatustehtävässään. (Mykkänen & Böök 2017, 85–86.)

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön toteutumisessa sekä suunnitelmallisuudessa vastuu on varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja se edellyttää aloitteellisuutta sekä aktiivisuutta henkilöstöltä (Opetushallitus 2018, 33–34). Huoltajille luodaan yhteistyön edellytykset, jossa henkilöstö kannustaa huoltajia yhteistyöhön, mutta huoltajilla on oikeus yhteistyön rajojen ja tason määrittämiseen. Perheiden arki, esimerkiksi huoltajien työ, työmatkat, työajat, perhetilanteet ja perheiden sisäiset ongelmat vaikuttavat huoltajien aktiivisuuteen yhteistyössä niin mahdollisuuksien kuin huoltajien jaksamisen näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön olisi hyvä huomioida näitä reunaehtoja, joilla on vaikutusta yhteistyön toimivuuden mahdollisuuksiin. Molemminpuolinen luottamus sekä osallisten

ymmärrys niin omasta kuin muiden rooleista on edellytys yhteistyön onnistumiselle. (Koivunen 2009, 152–154.) Säännöllinen yhteistyö huoltajien ja henkilöstön välillä tuo lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta muodostaen perheiden ja henkilöstön yhteisestä kasvatustehtävästä lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden (Opetushallitus 2018, 19).

Koska yhteistyö huoltajien kanssa varhaiskasvatuksessa on keskeistä, tulee sen toteutumista sekä onnistumista arvioida. Yhteistyötä on helppo arvioida määrällisesti, mutta yhteistyön laadusta yhteistyömuotojen tai -tilaisuuksien määrä ei pysty kertomaan. Huomio tulisi kiinnittää yhteistyön laatuun määrän sijaan. Laatua arvioidessa yhteisten tavoitteiden löytäminen sekä toteuttaminen on keskeistä. Yhteistyötä arvioidessa tulee huomioida myös huoltajien yksilölliset tarpeet yhteistyölle. Toiset huoltajat toivovat tiivistä yhteistyötä, kun toisille riittää vähäisempi yhteistyö. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee kunnioittaa huoltajien oikeutta toimia tavallaan, ellei jokin lapsen asia ehdottomasti vaadi tiivistä yhteistyötä, jotta se voitaisiin käsitellä. Yhteistyön arvioinnissa on myös hyvä huomioida lapsen varhaiskasvatuksen eri vaiheet aloituksesta toimintaan ja päätökseen, jolloin myös yhteistyön tavoitteet ovat erilaisia. (Koivunen & Lehtinen 2016, 114–115.)

3 HUOLTAJIEN OSALLISUUDEN MUODOT VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Yhteistyön muodot

Huoltajien osallisuus on siis tärkeä osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, jossa jo pienillä asioilla voidaan tukea huoltajien osallisuutta ryhmässä (Suomen vanhempainliitto 2020). Huoltaja tarvitsee mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin ja nämä mahdollisuudet luodaan varhaiskasvatuksen puolelta. Mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatuksen toteuttamiseen voivat olla moninaisia. Varhaiskasvatuksen toteutuksessa huoltaja voi olla osallisena kasvatustieteilijöiden, vanhempainiltojen tai esimerkiksi juhlien ja tapahtumien järjestämisessä. Lisäksi osilla päiväkodeilla on vanhempaintoimikuntia, jotka ovat tiiviisti mukana päiväkodin arjessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.)

Huoltajille voidaan avata myös esimerkiksi pedagogista ajattelua ja pohtia yhdessä opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita. Huoltajat voidaan ottaa mukaan aktiivisesti tukemaan lapsen oppimista ja kasvua esimerkiksi antamalla vinkkejä, miten lasta voi kannustaa sekä innostaa oppimaan myös kotona tai antamalla kotiin tehtäviä, joita lapsi tekee yhdessä huoltajan kanssa. Huoltajia voi myös kutsua tutustumaan ja osallistumaan varhaiskasvatuksen arkeen. (Suomen vanhempainliitto 2020.) On tärkeää huomioida, että huoltajat ovat myös osa lapsen päiväkotipäivän aloitusta ja lopetusta tuonti- sekä haku tilanteissa (Kaskela & Kekkonen 2006, 25).

Suunnittelu voi olla dialogin käyntiä kasvatusarvoista, -käsityksistä ja -menetelmistä. Dialogia on hyvä käydä sekä kuntatasolla, että myös päiväkodin, päiväkotiryhmän ja oman lapsen suhteen yhdessä huoltajien kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.) Huoltajat tuntevat olonsa mukavaksi ja mukaan otetuksi helpommin, kun heidät kutsutaan oppimaan kyseisen varhaiskasvatusyksikön henkilökunnasta sekä yksikön toiminnasta (Singh 2017). Huoltajilta on myös hyvä kysyä, mitä toiveita heillä on päiväkodin toiminnalta, kaipaavatko he jotain lisää? Myös huoltajien vahvuudet, osaaminen ja asiantuntemus kannattaa ottaa huomioon kutsumalla heidät rohkeasti päiväkotiin ja hyödyntämällä huoltajien tietoa, taitoa ja osaamista esimerkiksi teemaviikoilla ja päiväkodin arjessa. Esimerkiksi jos yhden lapsen huoltaja on musiikinopettaja, voisi hän halutessaan tulla pitämään musiikkituokion koko ryhmälle. (Suomen vanhempainliitto 2020; Singh 2017.)

Myös Liedon vasussa mainitaan useita huoltajien osallisuuden mahdollistavia yhteistyömuotoja. Yhteistyö huoltajien kanssa nähdään osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua ja yhteistyö aloitetaan jo hyvissä ajoin ennen varhaiskasvatuksen alkamista. Liedon kunnan varhaiskasvatuksessa toteutetaan Hyvän aloituksen -polkua, joka lähtökohtana on lapsen ja huoltajien osallisuus. (Liedon kunta 2019, 17, 41.) Yhteistyömuodoissa merkitystä annetaan myös päivittäisille kohtaamisille sekä lapsen yksilölliselle vasulle, jonka kautta perheiden arvot, asenteet sekä toimintatavat tulevat osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Muina yhteistyömuotoina mainitaan esimerkiksi toiminnalliset van-

hempainillat ja vanhempainyhdistystoiminta sekä varhaiskasvatuksen kehittämiseen vaikuttaminen palveluarvio -kyselyn kautta. Liedon varhaiskasvatuksessa toimitaan myös monialaisesti yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa terveydenhuollon, perhepalveluiden, perheneuvolan, lastensuojelun, poliisin sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa perheiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. (Liedon kunta 2019, 41–42.)

Huoltajat voidaan nähdä huoltajien yhteisönä, joka on olennainen osa oppivaa ja toimintakulttuuria kehittävää varhaiskasvatuksen yhteisöä. Huoltajien näkemysten näkyväksi tekeminen on tärkeää ja huoltajien olisi hyvä päästä myös huoltajien yhteisönä keskustelemaan niistä asioista, jotka he kokevat tärkeinä lapsensa varhaiskasvatuksessa. (Rintakorpi, 2020.) Vanhempainiltojen tulisi olla yhteistyötä kodin ja varhaiskasvatuksen välillä ja tilaisuuksia, jotka hyödyttävät niin huoltajia kuin varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Vanhempainillat tulee suunnitella huolellisesti, jotta siihen varattu aika saataisiin käytettyä mahdollisimman hyödyllisesti. Asioita, jotka voidaan kertoa esimerkiksi viikkokirjeen välityksellä ei kannata käsitellä vanhempainillassa. Huoltajille ei myöskään saisi jäädä oloa, että he ovat vain kuuntelemassa ohjeistuksia ja tiedostuksia vaan vanhempainilloissa voidaan käsitellä asioita myös toiminnallisesti. (Karhuniemi 2000, 106–107.)

Kasvattajat jakavat päivittäin huoltajille lasten tapahtumia sekä kokemuksia (Liedon kunta 2019). Päivittäisissä kohtaamisissa, kun lasta tuodaan tai haetaan, luodaan todellista yhteistyötä. Vennisen ym. tutkimuksen mukaan huoltajat tekevät eniten aloitteita lapsensa haku- ja tuontitilanteissa sekä varhaiskasvatuskeskusteluissa. Aloitteet liittyivät perushoittoon ja informaation saamiseen omasta lapsesta. (Venninen ym. 2011, 10–12.) Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä huoltajien kanssa jaetaan päivittäisiä tapahtumia, kokemuksia ja havaintoja lapsen päivästä. Nämä ovat keskusteluja, jotka turvaavat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kannustavuus ja myönteiset viestit lapsen oppimisesta sekä kehityksestä ovat tärkeitä ja jossa huoltajien, ja henkilöstön välinen luottamus mahdollistaa yhteistyön myös, kun lapsen hyvinvoinnista herää huoli. (Opetushallitus 2018, 34.)

Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä kerrottaessa niin lapsen kuulumisista, edistyksestä, vahvuuksista tai mahdollisista haasteista olisi tärkeää kysyä huoltajilta, että mitä ja miten he haluaisivat lapsensa päivästä kuulla. Haluavatko huoltajat, että asioista kerrotaan esimerkiksi pintapuolisesti vai syvemmin. (Singh 2017.) Huoltajat toivovat päivittäisissä kohtaamisissa aikaa, rauhaa ja henkilökunnan aloitteellisuutta. Halutaan, että yksi aikuinen voisi olla läsnä haku ja tuonti tilanteissa, mutta tämä vaatii organisoitua rakennetta päiväkodissa. (Kekkonen 2009, 164.) Päivittäinen yhteistyö on nostettu esiin myös Liedon kunnan vasussa 2019, jossa huomioidaan päivittäisen yhteistyön merkitys osana huoltajien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa.

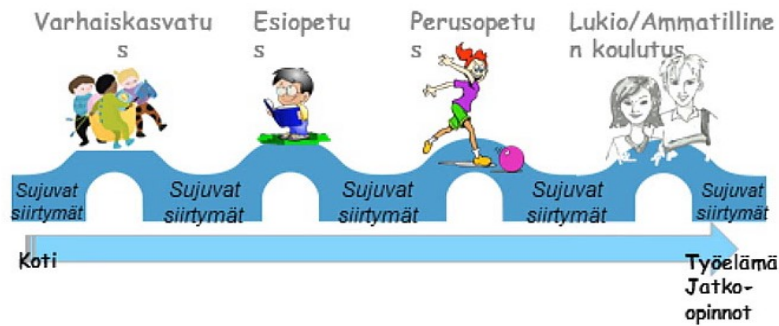
Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä tulisi myös hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa (Opetushallitus 2018, 34). Liedon kunnan kunnallisissa varhaiskasvatussyksiköissä varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisessä viestinnässä viestintävälineenä toimii Wilma. Wilman välityksellä huoltajat saavat tietoa mm. viikkokirjeiden muodossa vasun mukaisesta toiminnasta lapsensa ryhmässä. (Liedon kunta 2019, 41.)

3.2 Yhteistyö osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus on tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua, jossa luodaan elinikäisen oppimisen perustaa. Lapsen aiempi elämäkokemus vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteineen tulee osana lasta mukaan varhaiskasvatukseen. Jotta henkilöstö voi luoda luottamuksellisen suhteen lapseen ja tuoda lapsen elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta on säännöllinen yhteistyö huoltajien kanssa merkittävää. Siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen sisällä, varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun tulisi tehdä yhteistyössä huoltajien kanssa lapsen etu huomioiden. (Opetushallitus 2018, 19–20.) Varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäisen oppimisen polulle (Kuva 2). Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyöllä varmistetaan niin opetuksen laatua kuin huoltajien osallisuutta. Opettajien ja muun henkilöstön tulee tuntee oppimisen polun vaiheiden tavoitteet sekä käytännöt, sillä se toimii laadukkaana opetuksen perustana niin varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa kuin perusopetuksessa. Huoltajien kanssa tulee tehdä yhteistyötä oppimisen polun kaikissa vaiheissa, jotta lapsen oppimisen polku jatkuu joustavana ja lapsen tarpeista lähtevänä aina varhaiskasvatuksesta perusopetukseen, sillä lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen sekä tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia. (Liedon kunta 2020b, 12–27.)

Liedon kunnallisissa päiväkodeissa käytössä oleva Hyvän aloituksen -polku huomioi sujuvat siirtymät niin varhaiskasvatuksen alkaessa, ryhmästä tai päiväkodista toiseen siirtäessä kuin lapsen siirtyessä esiopetukseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjä luo yhteistyön rakenteet sekä tiedonsiirron käytännöt siirtymien sujuvoittamiseksi ottaen huomioon niin lapsen kuin huoltajien osallisuuden. (Liedon kunta 2019, 16–18.)

Hyvän aloituksen -polussa tutustuminen sekä luottamussuhteiden rakentaminen aloitetaan jo ennen varhaiskasvatuksen aloittamista, jolloin lapsi ja huoltajat oppivat tuntemaan varhaiskasvatuksen rutiineja, ryhmää sekä henkilöstöä ja henkilöstö puolestaan huoltajia sekä lapsia. Ennen varhaiskasvatuksen aloitusta huoltajien kanssa käydään alkukeskustelu, jossa varhaiskasvatuspaikkaan tutustumisen lisäksi keskustellaan perheen arvoista ja toiveista, varhaiskasvatuksen tarpeesta sekä suunnitellaan yhteistyössä tutustumisjakson eteneminen kuten kasvattajan lapseen tutustumisesta lähiympäristössä, lapsen varhaiskasvatusryhmään tutustumisesta yhdessä huoltajan kanssa kuin itse varhaiskasvatukseen siirtymisestä. Hyvän aloituksen -polussa lapsen siirtymät ryhmästä toiseen tai päiväkodista toiseen tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tällöin huoltajilla on muun muassa mahdollisuus tutustua uuteen ryhmään lapsen kanssa ja huoltaja voi tarvittaessa olla mukana siirtokeskustelussa, jossa lapsen kasvun tiedot siirretään uusille kasvattajille. Huoltajilla on myös mahdollisuus kysyä puhelimitse niin viestillä kuin soittamalla lapsensa päivästä siirtymien yhteydessä. (Liedon kunta 2019, 16–18.)

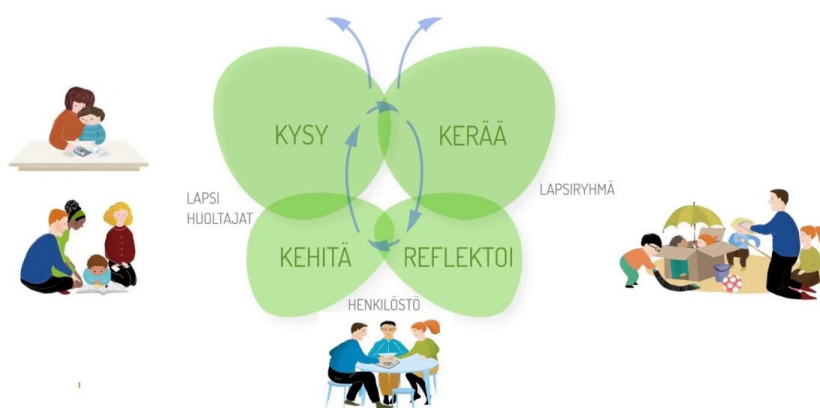
Elinikäinen oppimisen polku

Kuva 2. Elinikäinen oppimisen polku (Laine 2017).

3.3 Pedagoginen dokumentointi osallisuuden välineenä

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen keskeinen työväline, joka tukee varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista, arviointia sekä kehittämistä. Sen tavoitteena on oppia tuntemaan yksittäinen lapsi, ymmärtää lasten välisiä suhteita, tunnistaa ja tiedostaa henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta sekä toimia yhtenä huoltajien osallisuuden mahdollistajana lapsensa varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2020.) Pedagoginen dokumentointi on siis yksi huoltajien osallisuuden väline. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa huoltajien osallisuuden niin toiminnan arviointiin, suunnitteluun kuin kehittämiseen ja sen tarkoituksena on muun muassa tuottaa tietoa lapsen päiväkotielämästä, kehityksestä, oppimistaan asioista ja kiinnostuksen kohteista. (Opetushallitus 2018, 37.)

Pedagoginen dokumentointi on prosessi, joka muodostaa lapsen yksilöllistä varhaiskasvatusta. Rintakorpi on esityksessään jakanut pedagogisen dokumentoinnin prosessin neljään osaan kuten kuvasta 3 voidaan nähdä. Rintakorven mukaan prosessi muodostuu kysymisestä, tiedon keräämisestä, kehittämisestä ja reflektoinnista. Prosessin neljä osaa toteutetaan lasten, huoltajien, lapsiryhmän ja henkilöstön kanssa. (Rintakorpi 2020.) Voidaan siis ajatella, että pedagoginen dokumentoinnin prosessi on jatkuva osa varhaiskasvatuksen arkea.

Kuva 3. Pedagogisen dokumentoinnin prosessi (Rintakorpi 2020).

Pedagogista dokumentointia voi tehdä monin tavoin esimerkiksi valokuvien, piirustusten ja havainnoinnin avulla käyttäen sitä toiminnan suunnittelun pohjana (Opetushallitus 2018, 37). Pedagogista dokumentointia tulee tarkastella niin yksittäisen lapsen, lapsiryhmän, henkilöstön kuin huoltajien tasolla. Huoltajien osallisuus pedagogisen dokumentoinnin prosessissa mahdollistaa sen, että lapsen varhaiskasvatusta ja varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria luodaan yhdessä. Huoltajien kokemukset ja näkemykset omasta lapsestaan, hänen tavoistaan, kiinnostuksen kohteista, tarpeista ja osaamisesta korostuvat, mitä pienempi lapsi on. Huoltajat pääsevät kertomaan omat näkemyksensä lapsensa elämään liittyvistä tärkeistä asioista ja lapsestaan. Myös varhaiskasvattajien ammatillinen näkemys on osa lapsen varhaiskasvatuksen suunnittelua, jolloin yhdessä lapsen, huoltajan ja varhaiskasvattajien näkökulmat tuottavat tietoa ja auttavat hahmottamaan varhaiskasvatuksen merkityksiä ja ydintä juuri tämän lapsen elämässä. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kautta kasvattajien tieto lapsesta sekä ymmärrys asioiden välisistä suhteista ja merkityksistä lisääntyy. Huoltajien kasvatukseen, opetukseen sekä lapsensa hoitoon liittyvät näkemykset ovat myös toimintakulttuurin kehittämisen keskiössä. (Opetushallitus 2020.)

Perheen tavat ja tottumukset, huoltajien arvot ja kasvatuseriaatteet, lapsen mielenkiinnon -, innostuksen ja pelonkohteet, lapsen taidot sekä tuen tarpeet selvittävät pedagogisen dokumentoinnin avulla varhaiskasvattajille lapsen ja perheen historiaan ja kulttuuriin liittyviä seikkoja (Opetushallitus 2020).

Liedossa pedagogiseen dokumentointiin on erilaisia välineitä, kuten lapsen kasvun kansio, lapsen oma sekä ryhmän vasu, viikkokirje sekä erilaiset dokumentointiseinät tai -pöydät. Kasvun kansio on tarina lapsen varhaisvuosista, joka tuo oppimisen näkyväksi ja luo yhteenkuuluvuutta. Kasvun kansio rakennetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen sekä kodin kanssa. Huoltajien osallisuus kasvun kansiossa ilmenee tietona lapsen elämästä kotona esimerkiksi haastattelujen, piirroksien, valokuvien, puheiden tai lapsen itsearviointien kautta. Huoltajilla on mahdollisuus liittää dokumentteja lapsensa kasvun

kansioon ja myös arvioida lapsensa varhaiskasvatusta kansion avulla. Kasvun kansioista saatavien havaintojen avulla varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on mahdollisuus kehittää niin ryhmän toimintaa kuin oppimisympäristöä. (Liedon kunta 2019, 47.)

Viikkokirjeet toimivat tiedonjakamisen välineenä, jonka avulla huoltajat saavat tietoa vasun tavoitteiden mukaisesta toiminnasta lapsensa ryhmässä. Viikkokirjeen välityksellä voidaan myös jakaa tunnistetiedottomia tallenteita tai myös valokuvia tai videoita, jos huoltajilta on saatu tietosuojaohjeistuksen mukainen täsmälupa tunnistetietoja sisältävien tallenteiden lähettämiseen. Toteutettua pedagogista toimintaa tehdään näkyväksi myös lasten ryhmätiloissa lasten kanssa koostetuilla dokumenttiseinillä tai -pöydillä, jolloin huoltajat yhdessä lasten sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa voivat tutkia ja arvioida toteutettua toimintaa päivittäisissä tilanteissa. (Liedon kunta 2019, 47.)

Dokumentointia voidaan toteuttaa myös vanhempainilloissa, jolloin huoltajien näkemyksiä voidaan hyödyntää toimintakulttuurin kehittämisessä. Vanhempainilloissa huoltajien esiin nostamat kiinnostukset voivat avata esimerkiksi projektin aiheita ryhmälle tai vaikuttaa toimintatapoihin konkreettisin muutoksin. Huoltajilta voi tulla esimerkiksi vanhempainillassa esiin kiinnostus kestävään kehitykseen ja se halutaan nostaa entistä vahvemmin osaksi ryhmän toimintakulttuuria. Tällöin huoltajien toiveen pohjalta voidaan lasten kanssa käynnistää keskustelu aihepiiristä ja alkaa muokkaamaan toimintakulttuuria ekologisempaan suuntaan. Tällaisista huoltajilta lähtevistä aloitteista voi aueta projektin aihe ryhmälle ja syntyä konkreettisia muutoksia toimintatapoihin. (Opetushallitus 2020.) Vanhempainiltojen lisäksi huoltajille järjestetään erilaisia tapahtumia. Tapahtumien tarkoituksena on saada huoltajat osallistumaan omalta osaltaan varhaiskasvatukseen. (Tanneraho 2014, 48.)

3.4 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuslaki turvaa jokaiselle lapselle oikeuden suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen kasvatukseen, opetukseen sekä hoitoon ja tämän oikeuden toteutumiseksi tulee jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle laatia vasu yhdessä lapsen sekä hänen huoltajansa kanssa. (Opetushallitus 2018, 9–10.) Vasu pitää sisällään lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja osaamisen. Vasuun kirjataan lapsen tavoitteet ja miten varhaiskasvatuksen henkilöstö ja huoltajat tukevat tavoitteita sekä huoltajan kanssa yhdessä sovitut muut asiat. Lisäksi mahdolliset lääkehoitoon tai erityiseen tukeen liittyvät asiat tulee myös kirjata vasuun. (Liedon kunta 2019, 5–6.)

Vasua laadittaessa yhteisellä keskustelulla varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä on erityinen tehtävä (Opetushallitus 2018, 34). Lapsen vasussa niin lapsen kuin huoltajien näkökulmat tulee selvittää ja niiden tulisi olla merkityksellisessä roolissa osana suunnittelua (Heiskanen 2019). Lapsen omaa vasua tehdessä huoltajien näkemyksistä kerätään tietoa ennen vasukeskustelua, sen aikana ja sen jälkeen. Ennen lapsen vasukeskustelua huoltajia ohjataan pohtimaan lapsensa hyvinvointiin, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä asioita ja kirjaamaan niitä muistiin. Voidaan esimerkiksi pyytää, että huoltaja ottaa kotioloissa valokuvia lapselle tärkeistä asioista, ja lapsen kasvaessa isommaksi hän voi myös itse osallistua tähän oman elämänsä tärkeiden asioiden kuvaamiseen ja

sanallistamiseen. On tärkeää, että huoltajat pääsevät myös yhdessä keskustelemaan niistä asioista, jotka heille näyttäytyvät tärkeinä oman lapsensa varhaiskasvatusryhmän toiminnassa. (Opetushallitus 2020.) Liedon kunnan kunnallisissa päiväkodeissa vasut laaditaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa Wilmassa olevalle lomakkeelle. Vasukeskusteluja käydään vähintään kahdesti toimintavuodessa. (Liedon kunta 2019, 7.)

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

4.1 Tehtävä ja tavoite

Opinnäytetyömme pyrkii vastaamaan kysymyksiin 1. miten osallisuus on Tammentuvan päiväkodin huoltajien mielestä toteutunut tähän mennessä ja 2. mitä toiveita huoltajilla on osallisuudelta ja toiminnalta tulevana toimintakautena.

Opinnäytetyön toimeksiantona oli huoltajien osallisuuden kokemusten ja toiveiden selvittäminen Tammentuvan päiväkodissa niin varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arvioinnin kuin toteutuksen vaiheissa. Lähtökohtana opinnäytetyömme tehtävälle oli Tammentuvan päiväkodin tarve kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta ja löytää tällä tavoin mahdollisesti uusia tai jo toimiviksi todettuja keinoja osallisuuden lisäämiseen. Huoltajien osallisuuden kokemusten sekä toiveiden kartoittaminen toimii myös huoltajien osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisen edellytyksenä.

Opinnäytetyömme tavoite nousee myös vasusta, joka velvoittaa päiväkodit ottamaan huoltajat osallisiksi toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja toteutukseen (Opetushallitus 2018, 30–34). Myös Liedon vasussa puhutaan inklusiivisesta toimintakulttuurista, jossa kaikkien, niin lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan ja jossa huoltajat osallistuvat toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistäen kaikkien osallisuutta. Osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävä toimintakulttuuri edellyttää kuitenkin osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden kehittämistä tietoisesti. (Liedon kunta 2019, 33).

Opinnäytetyöllämme halusimme siis kartoittaa Tammentuvan päiväkodin varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten huoltajien käsityksiä huoltajien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa, mitä kokemuksia ja toiveita osallisuudesta huoltajilla on, mutta myös pohtia kuinka niitä voisi hyödyntää huoltajien osallisuuden mahdollistamisessa. Opinnäytetyömme jo itsessään toimi omalta osaltaan huoltajien osallisuuden mahdollistajana. Työmme tuloksia on mahdollista käyttää huoltajia osallistavan toiminnan suunnittelussa etenkin Tammentuvan päiväkodissa, mutta tutkimustuloksia voidaan ottaa huomioon huoltajien osallisuutta suunniteltaessa ja mahdollistaessa myös laajemmin varhaiskasvatuksessa.

4.2 Toimeksiantajan kuvaus

Toimeksiantajanamme on Liedon kunnan sivistystoimi ja toteutuspaikkana Tammentuvan päiväkotia. Liedon kunnan varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu päiväkodit, perhepäivähoito, esiopetus ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Liedon kunnassa toimii yhteensä 8 kunnallista päiväkotia ja 6 yksityistä päiväkotia. Tammentupa on yksi kunnallisista päiväkodeista, jolla on kaksi toimipistettä. Molemmat toimipisteet sijaitsevat Liedon asemalla. Tammentuvassa tarjotaan lapsilähtöistä ja yksilöllistä varhaiskasvatusta viidessä lapsiryhmässä, joista kaksi sijaitsee toisessa toimipisteessä. Päiväkodin toiminta-ajatukseksi on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä perheen kanssa. Perusteena lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi on henkilökohtainen huomioiminen, turvallinen kasvuympäristö sekä leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen

kokeminen, jotka ovat lapsen ominaisimpia tapoja oppia ja toimia. Tammentuvassa myös varmistetaan rauhallinen oppimisympäristö pienryhmätoiminnalla. (Liedon kunta 2020a.)

4.3 Aikataulu

Toimeksiannon opinnäytetyöhömmme saimme Liedon kunnalta helmikuussa 2020. Opinnäytetyömme eteni tämän jälkeen tutkimus- ja teorianäyttöön perehtymisellä huoltajien osallisuuden teemasta varhaiskasvatuksessa. Pidimme perehtymistä aiheeseen tärkeänä, jotta aiheesta muodostuisi meille mahdollisimman kattavan kuva, jota tarvitsimme aineistonkeruun sekä keräämämme aineiston laadun takaamiseksi.

16.3.2020 Suomen hallitus sekä tasavallan presidentti linjasivat Suomen olevan poikkeusoloissa koronaviruksen aiheuttaman kansainvälisen covid-19-pandemian vuoksi. Poikkeusolojen aikana mm. ammattikorkeakoulujen tilat sekä kirjastot suljettiin. Poikkeusolojen aikana varhaiskasvatusta pidettiin toiminnassa, mutta valtionneuvoston linjauksen mukaisesti huoltajien, joiden oli mahdollista järjestää lapsen hoito kotona tuli menetellä niin. (Valtionneuvosto 2020.) Poikkeusolot Suomessa aiheuttivat myös meille poikkeuksellisia sekä uudenlaisia ratkaisuja opinnäytetyömme etenemisen suhteen. Pyrimme työskentelemään etänä sekä käyttämään sähköisiä yhteydenpidon muotoja sekä tiedonhakua.

Laadimme opinnäytetyöstämme suunnitelman, jonka jälkeen anoimme tutkimuslupaa Liedon kunnan varhaiskasvatusjohtaja Elina Lindholmilta sekä Liedon kunnan sivistysjohtaja Laila Mäkelältä. Tutkimuslupa opinnäytetyötämme varten myönnettiin 8.5.2020. (Liite 1.)

Vastauksia tutkimuskysymyksiimme lähdimme selvittämään kahden sähköisen kyselyn avulla. Olimme sopineet toimeksiantajien kanssa, että kyselyt sekä kyselyn mukana lähetettävät saatekirjeet lähetetään huoltajille Tammentuvan päiväkodissa käytössä olevan yhteydenpitoväline Wilman kautta päiväkodin johtajan toimesta. Ensimmäinen menneen toimintakauden arvioinnin kysely (Liite 3.) lähetettiin Tammentuvan päiväkodin huoltajille 5. kesäkuuta 2020.

Ensimmäisen kyselyn tutkimustuloksia analysoimme elokuun 2020 aikana, joiden perusteella laadimme seuraavan kyselyn. Kyselystä saatuja vastauksia hyödynsi käyttäen laadimme toisen kyselyn osallisuuden toteutusta koskien eli kartoittamaan huoltajien toiveita yleisesti osallisuudesta tulevaa toimintakautta ajatellen. Näin huoltajille mahdollistettiin osallistuminen suunnittelun vaiheeseen osallisuuden näkökulmasta. Toinen kysely (Liite 5.) lähetettiin Tammentuvan päiväkodin huoltajille 16.9.2020.

4.4 Menetelmät

Ensisijainen tavoite tutkimuksessa on uuden tiedon tuottaminen, mikä voi johtaa kehittämiseen (Salonen 2013,10). Tämä oli myös opinnäytetyömme tavoitteena, jossa pyrimme

saamaan huoltajilta uutta tietoa osallisuuden teemoista varhaiskasvatuksessa hyödynnettäväksi osallisuutta edistävien toimintatapojen kehittämiseen. Opinnäytetyömme on tyypiltään tutkimuksellinen ja se toteutettiin määrällisenä sekä laadullisena tutkimuksena.

Aineistonkeruun menetelmänä opinnäytetyössämme käytimme kahta verkkokyselyä. Kyselyt toteutettiin sähköisessä muodossa, sillä Tammentuvan huoltajilta aiemmin saadun palautteen perusteella huoltajat olivat toivoneet internetin kautta tapahtuvaa vaikutamista. Myös poikkeusolot tukivat sähköisen kyselyn toteuttamista. Apuna kyselyiden toteuttamisessa käytimme kysely- ja raportointisovellus Webropolia. Kyselyissä oli määrälliset sekä laadulliset osiot. Määrällisessä osiossa käytimme likert -asteikollisia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä. Laadullisessa osiossa käytimme avoimia kysymyksiä, jolloin huoltajilla oli mahdollisuus vastata kysymykseen vapaasti omin sanoin.

Menneen toimintakauden kyselyssä esitettiin väittämiä, joihin annettiin vastausvaihtoehdot 1–5 (1 olen täysin eri mieltä, 2 olen jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 olen jokseenkin samaa mieltä, 5 olen täysin samaa mieltä). Kysely jakaantui viiteen eri teemaan, joissa kussakin oli 4–6 väittämää. Lisäksi kyselylomakkeeseen oli halutessaan mahdollista kirjoittaa vapaasti ajatuksiaan osallisuudesta. Kyselyn liitteenä lähetettiin saatekirje (Liite 2), jossa esittelimme lyhyesti tutkimuksen tarkoituksen sekä tavoitteet, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuuden sekä tiedon yksityisyydensuojasta kyselyyn osallistuttaessa. Myös kyselyyn vastaamiseen kuluva aika ilmoitettiin saatekirjeessä ja sen kerrottiin olevan noin 5 minuuttia. Kyselyä myös testattiin tutkimuksen ulkopuolisilla huoltajilla ennen aineiston keruuta muun muassa kyselyn käytettävyyden sekä väittämien ymmärrettävyyden takaamiseksi, mutta se ei tuonut muutoksia laatimaamme kyselyyn.

Tulevaan toimintakauteen suuntaavassa kyselyssä esitimme sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Kysymykset muodostuivat valikoituneista teemoista, joihin annoimme valmiita vastausvaihtoehtoja ja joista huoltajilla oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto. Avoimiin kysymyksiin pystyi vastaamaan vapaasti omin sanoin. Kyselyn liitteenä lähetettiin saatekirje (Liite 4), jossa esittelimme jälleen lyhyesti tutkimuksen tarkoituksen sekä tavoitteet, tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuuden sekä tiedon yksityisyydensuojasta kyselyyn osallistuttaessa.

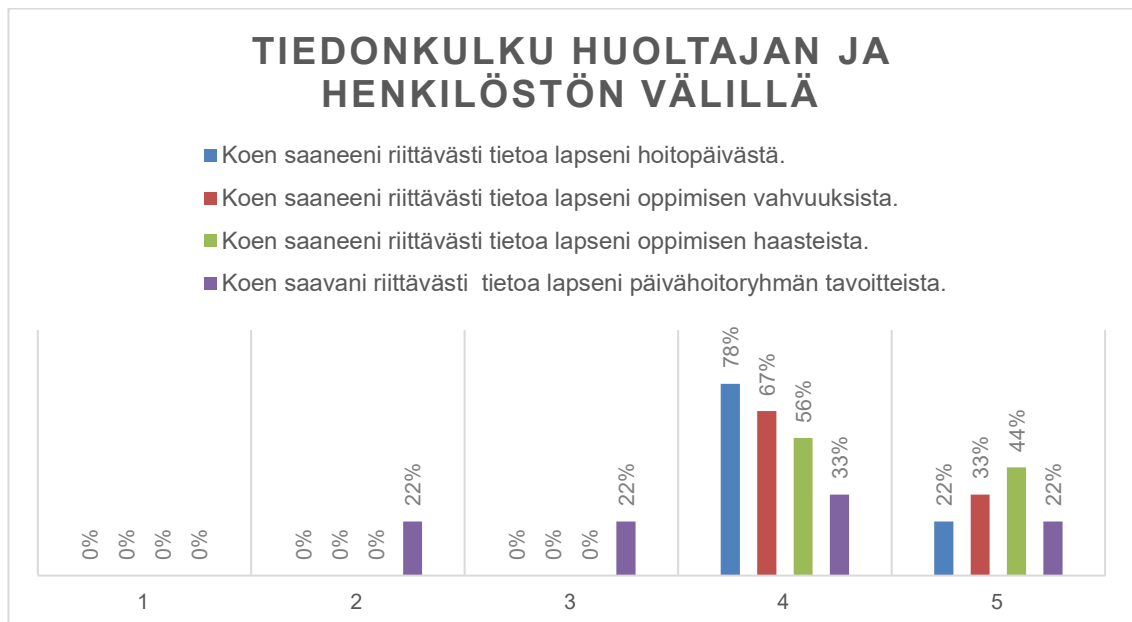
Kyselytutkimuksen avulla voidaan tutkimukseen tavoittaa paljon henkilöitä ja saada aineistoa nopeasti ja vaivattomasti, mutta ongelmana voidaan nähdä aineiston pinnallisuus ja tutkimukseen osallistuvien kato. Tutkimuksen onnistumista voidaan kuitenkin tehostaa kysymysten tarkalla suunnittelulla sekä lomakkeen laadinnalla. (Hirsjärvi ym. 2010, 195–198.) Tutkimukseen osallistuvien kato näyttäytyi myös meille hyvin pian. Olimme panostaneet huolelliseen lomakkeeseen ja kysymysten laadintaan, jotta se olisi vastaajille mahdollisimman vaivatonta ja toisaalta saatava aineisto olisi mahdollisimman hyödyllistä kehittämisen näkökulmasta. Haasteita kyselyn onnistuneeseen toteutukseen meille toi kyselyn toteuttamisen myöhäinen ajankohta sekä poikkeusolojen tuomat haasteet. Kysely lähetettiin noin 50 perheelle ja ensimmäiseen kyselyyn vastasi yhteensä 9 huoltajaa.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1 Menneen toimintakauden arvioinnin tulokset

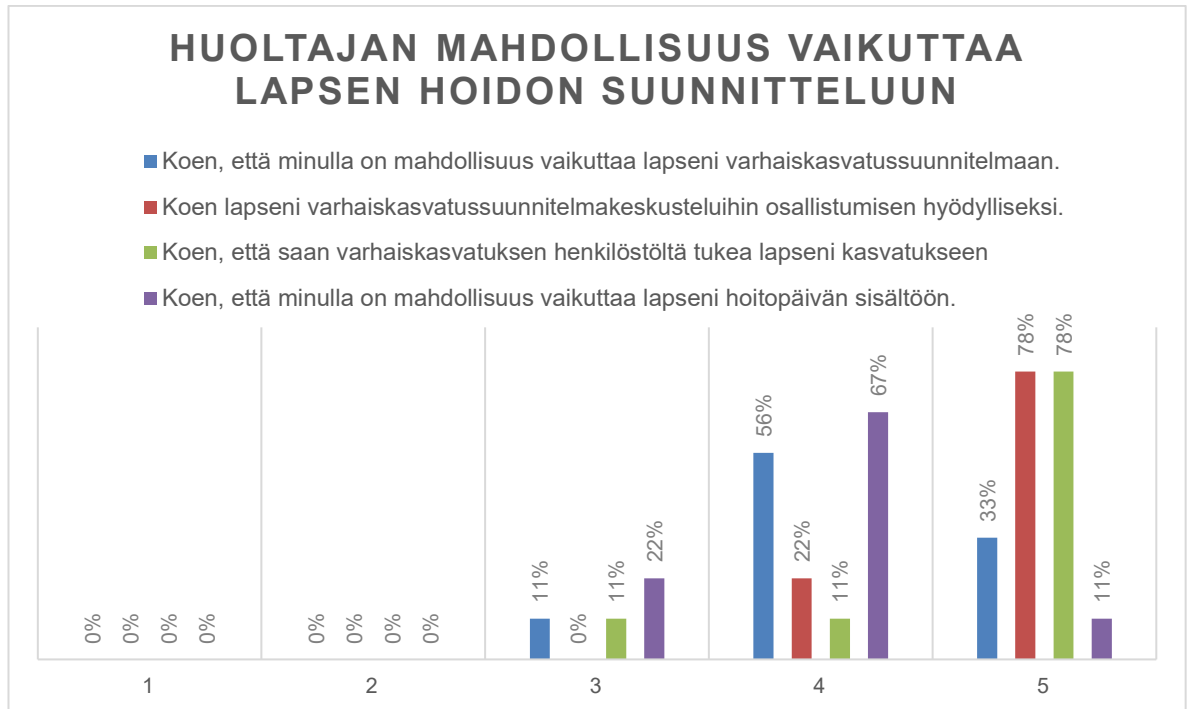
Tammentuvan huoltajista menneen toimintakauden arvioinnin kyselyyn vastasi 9 ja vastaajista 2 vastasi myös kirjoittaen ajatuksiaan osallisuudesta. Ensimmäisen kyselyn tulokset antoivat ymmärtää, että Tammentuvan päiväkodin huoltajat olivat varsin tyytyväisiä huoltajien osallisuuden mahdollisuuksiin.

Kyselyssä vastauksia kerättiin Likert -asteikolla. Likert -asteikossa on erilaisia väittämiä, joihin vastaaja vastaa yleensä neljä- tai viisiportaisen vastausasteikon mukaan (Heikkilä 2014, 38-39). Laatimassamme kyselyssä asteikon viisi porrasta olivat; 1 täysin eri mieltä, 2 jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 jokseenkin samaa mieltä ja 5 täysin samaa mieltä.

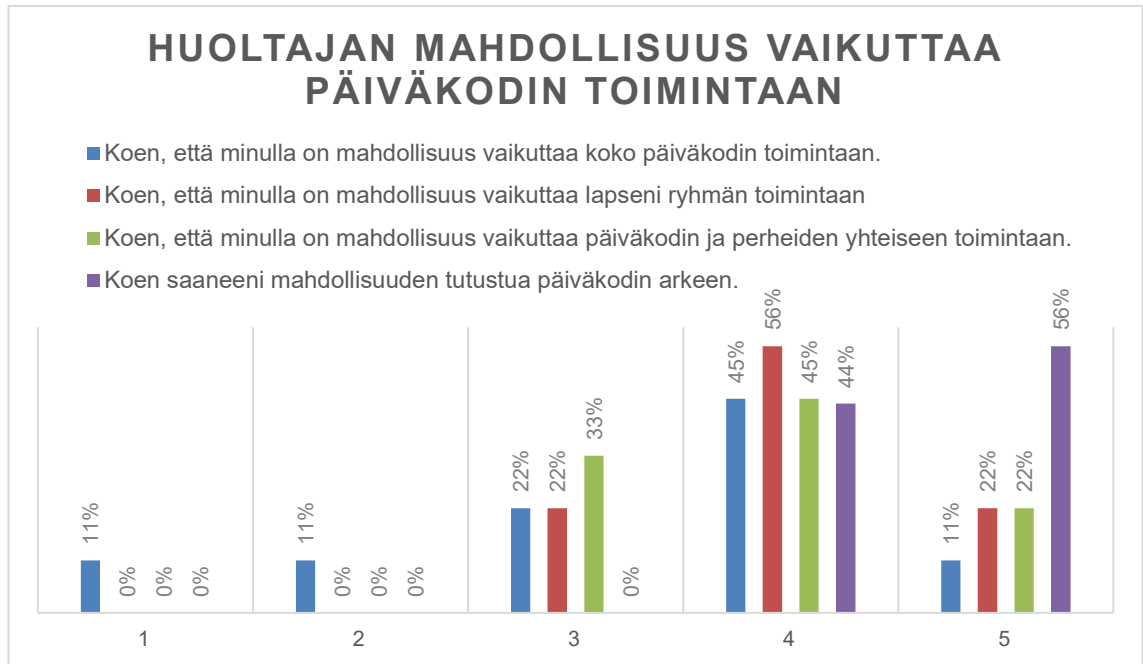
Kuvio 1. Tiedon kulku huoltajan ja henkilöstön välillä.

Tiedonkulkua huoltajan ja henkilöstön välillä selvitettiin neljällä väittämällä. Väittämien keskiarvoksi muodostui 4,1. Kuvion 1. mukaan voidaan nähdä, että huoltajat olivat pääosin tyytyväisiä tiedonkulkuun huoltajien ja kasvattajien välillä. Hajontaa vastauksissa oli väittämässä *Koen saavani riittävästi tietoa lapseni päivähoitoryhmän tavoitteista*, jonka kohdalla kaksi vastaajista koki olevansa jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa ja kahden vastatessa, etteivät osaa sanoa.

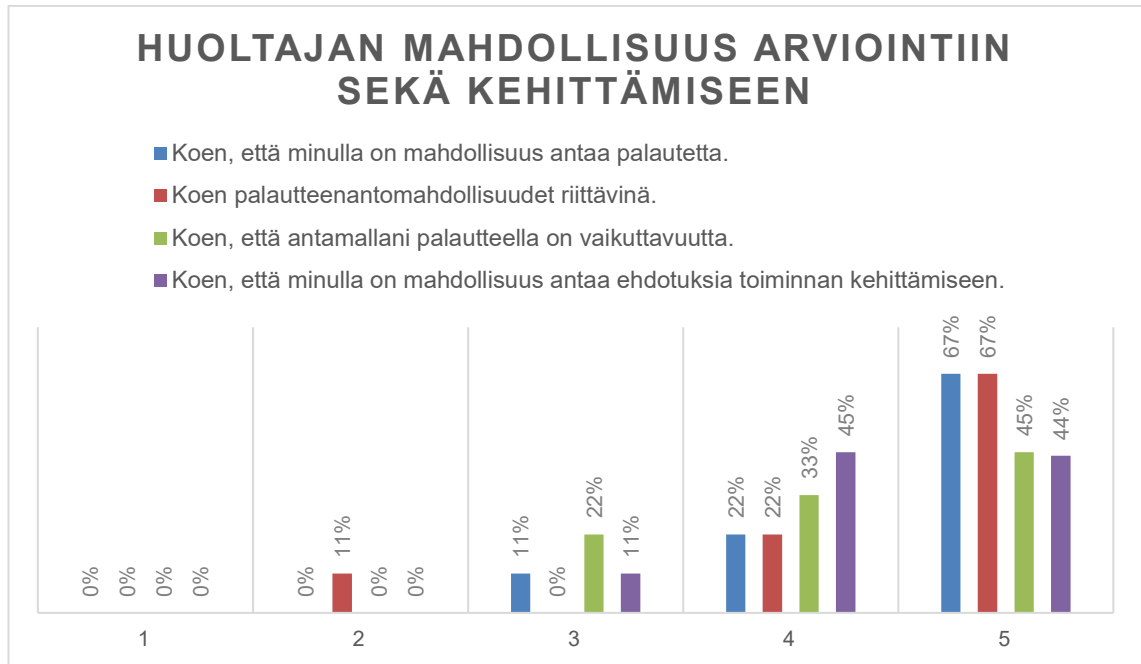
Kuvio 2. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoidon suunnitteluun.

Huoltajan mahdollisuutta vaikuttaa hoidon suunnitteluun selvitetiin neljällä väitteellä. Väittämien keskiarvoksi muodostui 4,4. Kuvion 2. mukaan voidaan nähdä, että vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, mutta suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa vaikuttaa lapsen hoidon suunnitteluun. Kukaan vastaajista ei kokenut olevansa jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämien kanssa.

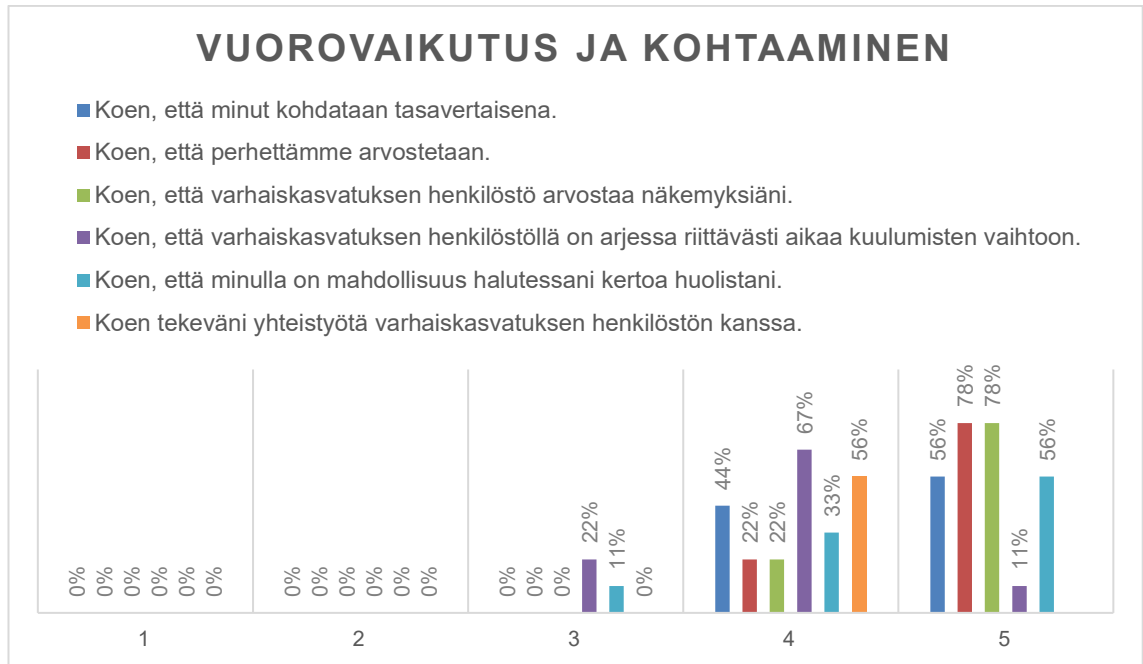
Kuvio 3. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan.

Huoltajan mahdollisuutta vaikuttaa päiväkodin toimintaan selvitettiin neljällä väittämällä. Väittämien keskiarvoksi muodostui 3,9. Kuvion 3. mukaan voidaan nähdä, että huoltajat olivat pääosin tyytyväisiä huoltajan mahdollisuuksiin vaikuttaa päiväkodin toimintaa. Vastauksissa esiintyi jonkin verran myös hajontaa, etenkin väittämän *Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan* kohdalla, jossa yksi vastaajista koki olevansa väittämän kanssa täysin eri mieltä, yksi jokseenkin eri mieltä ja puolestaan yksi täysin samaa mieltä.

Kuvio 4. Huoltajan mahdollisuus arviointiin sekä kehittämiseen.

Huoltajan mahdollisuutta arviointiin sekä kehittämiseen selvitettiin neljällä väittämällä. Väittämien keskiarvoksi muodostui 4,4. Kuvion 4. mukaan voidaan nähdä, että huoltajat olivat tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa arviointiin ja kehittämiseen. Palautteenantomahdollisuuksien riittävyys tuotti hajontaa, jossa yksi vastaajista koki olevansa väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä.

Kuvio 5. Vuorovaikutus ja kohtaaminen.

Vuorovaikutusta ja kohtaamista huoltajan ja henkilöstön välillä selvitettiin kuudella väittämällä. Väittämien keskiarvoksi muodostui 4,5. Kuvion 5. mukaan voidaan nähdä, että lähes kaikki vastaajista olivat tyytyväisiä vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen huoltajien ja henkilöstön välillä eikä suurta hajontaa vastauksissa ilmennyt.

Kyselyn lopussa huoltajilla oli mahdollisuus antaa vapaasti palautetta huoltajien osallisuudesta. Kaksi yhdeksästä vastasi kohtaan *Muuta kommentoitavaa huoltajien osallisuudesta*. Toinen vastaajista nosti esiin kuulumisten vaihdon hakutilanteissa.

” Välillä hakutilanteissa on ruuhkaa ja aikuisia vähän, joten päivän kuulumisten vaihtaminen jää aika vähäiseksi, mikä toki ymmärrettävää. Ja kun lapset on "helppoja" ja kaikki on hyvin niin ei siinä joka kerta ole mitään ihmeempää kerrottavaakaan, vaikka aina sitä odottaa että kuulis jotain :)”.

Toinen vastaajista nosti esiin viikkokirjeet sekä oman aktiivisuuden merkityksen palautteen ja toiveiden esittämisessä.

” On paljon itsestä kiinni että antaa palautetta ja esittää toiveita jos niitä on. Viikkokirjettä toivoisin useammin, koska se että tietää enemmän mitä viikon aikana on tapahtunut, antaa tunteen, että on enemmän yhteistyötä ja avoimuutta. Ja niistä myös vanhempana saa ideoita yhdessä tekemiseen tai ymmärtää lapsen kertomuksia paremmin, sekä osaa keskustella samoista asioista lapsen kanssa kuin päiväkodissakin on keskusteltu. Nyt niitä meidän ryhmässä on tullut tosi harvoin.”

5.2 Toiminnan ja vaikuttamisen suunnittelu sekä kehittäminen

Toinen kyselyistä laadittiin ensimmäisen kyselyn tuloksiin pohjautuen. Kyselyn avulla huoltajille haluttiin mahdollistaa osallistuminen toiminnan suunnitteluun sekä vaikutuskeinojen kehittämiseen. Toinen kyselyistä lähetettiin Tammentuvan päiväkodin huoltajille 16.9.2020 ja kyselyyn vastasi yhteensä 20 Tammentuvan huoltajaa.

Tulevan toimintakauden suunnittelun kyselyssä esitettiin yhteensä 13 kysymystä. Kysymysten teemat valikoituivat ensimmäisen kyselyn pohjalta. Koska ensimmäisen kyselyn perusteella huoltajat olivat varsin tyytyväisiä osallisuuden mahdollisuuksiin, rajasimme vastauksia niin, että jos vastaajista 22 % tai yli oli vastannut väittämään *en osaa sanoa* valikoitui tämä teemoista käsiteltäväksi toiseen kyselyyn. Lisäksi jos yksikin vastaajista oli vastannut väittämään *jokseenkin eri mieltä* tai *täysin eri mieltä* valikoitui myös tämä teema seuraavaan kyselyyn. Tällä halusimme rajata seuraavan kyselyn aihealueita niihin teemoihin, joista huoltajat olivat vähiten tyytyväisiä tai joihin he eivät syystä tai toisesta olleet osanneet ottaa kantaa.

Kyselyssä esitimme kysymyksiä valikoituneista teemoista, joihin annoimme valmiita vastausvaihtoehtoja sekä mahdollisuuden vastata vapaasti omin sanoin. Huoltajilla oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vastausvaihtoehtoista. Valmiit vastausvaihtoehdot perustuivat teoriapohjassa esiin nostamiimme osallisuuden muotoihin. Jokaisen teeman alla oli myös toinen kysymys, jolla kartoitettiin huoltajien toiveita kyseiseen teemaan liittyen. Näin mahdollistimme huoltajille osallistumisen osallisuuden suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Kyselyn teemat olivat päivähoitoryhmän tavoitteista tiedottaminen, hoitopäivien sisältöön vaikuttaminen, päivähoitoryhmän toimintaan vaikuttaminen, koko päiväkodin toimintaan vaikuttaminen, perheiden ja päiväkodin yhteiseen toimintaan vaikuttaminen, palautteen antaminen sekä päivittäiset kohtaamiset.

Kuvio 6. Millä tavoin haluaisit saada tietoa lapsesi päivähoitoryhmän tavoitteista?

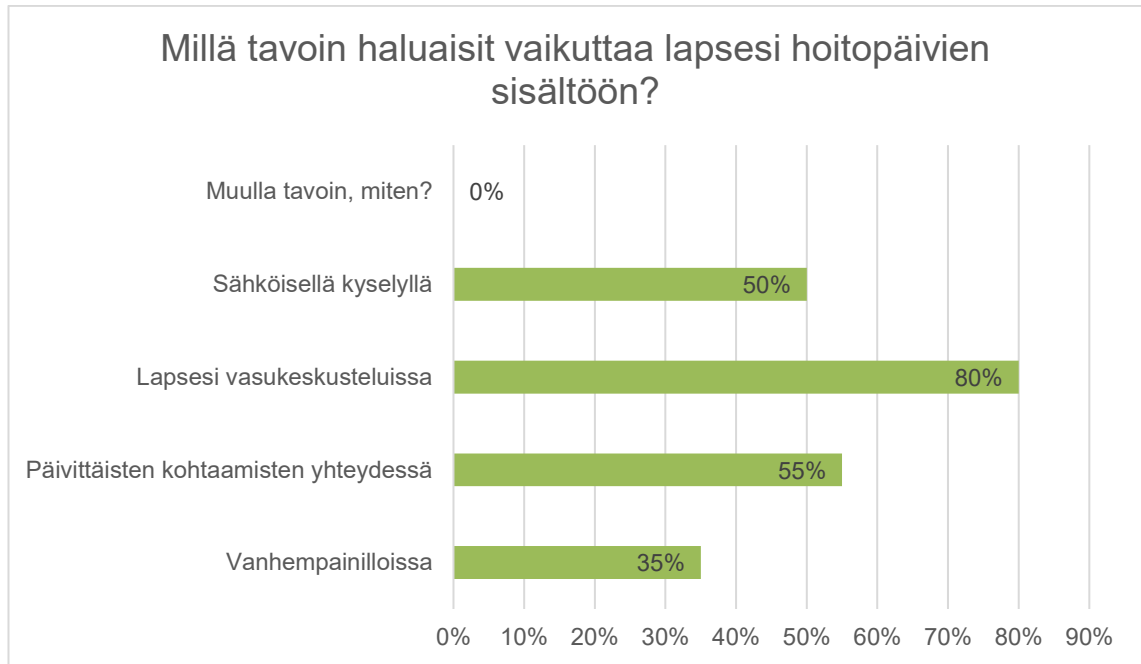
Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin huoltajien mielipiteitä ja ajatuksia siitä, miten he haluaisivat saada tietoa lapsensa päivähoitoryhmän tavoitteista. Kuten kuviossa 6 näkyy, toivotuimmat tavat saada tietoa olivat viikkokirjeet sekä vasukeskustelut. Myös puolet vastaajista toivoi saavansa tietoa vanhempainilloissa. Kaksi vastaajista antoi ehdotuksensa avoimeen tekstikenttään. Toinen vastaajista nosti esiin sähköpostin sekä Wilman käyttämisen tavoitteista tiedottamisen kanavana mainiten kuitenkin yhden tai parin kanavan riittävän tiedottamiseen. Toinen vastaajista ehdotti, että tavoitteista voisi tiedottaa myös henkilökohtaisesti.

Toisen kysymyksen avulla kartoitimme huoltajien toiveita lapsensa päivähoitoryhmän tavoitteista. Huoltajilta nousi esiin erilaisia toiveita tavoitteiksi kuten musiikki- liikunta- ja luontokasvatusta. Lisäksi haluttiin, etteivät tavoitteet ole liian koulumaisia ja vanhemmilla lapsilla tulisi olla erilliset tavoitteet. Yksi huoltaja myös nosti esiin lapsen osallisuuden ja toivo, että lasten toiveet huomioidaan. Toinen huoltaja toivoi taas sukupuolisensitiivistä kasvatusta. Esiin tuli myös vastauksia, joissa ei ollut erityisempiä toiveita. Kuitenkin eniten vastauksista nousi esiin kokonaisvaltaisen kasvun- ja kehityksen tukeminen ja muun muassa tunne- ja sosiaalisten taitojen kehittäminen.

”Tunne- ja sosiaalisten taitojen keittäminen sekä sukupuolisensitiivinen kasvatust”

”Lasten arkipäivän taitojen kehittäminen/tukeminen.”

”Ei erityisiä toiveita. Luotan varhaiskasvatussuunnitelman toimivuuteen ja osaavaan henkilökuntaan.”

Kuvio 7. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi hoitopäivien sisältöön?

Kolmannella kysymyksellä selvitettiin millä tavoin huoltajat haluavat vaikuttaa hoitopäivien sisältöön. Kuten kuviossa 7 näkyy, toivotuimmat tavat saada vaikuttaa lapsen hoitopäivän sisältöön olivat lapsen vasukeskusteluissa, sähköisellä kyselyllä ja päivittäisten kohtaamisten yhteydessä.

Neljännellä kysymyksellä kartoitimme mitä huoltajat toivoivat lapsensa hoitopäivien sisältöön. Vastauksissa nousi esiin sekä ulkoilu, että leikki niin vapaasti kuin ohjatusti. Huoltajat nostivat esiin myös monipuolisuuden, liikunnan sekä lasten osallisuuden huomioimisen hoitopäivien sisällöissä. Lisäksi toivottiin rutiineja arkeen, mutta myös vaihtelevaa toimintaa. Yksi huoltaja kertoi luottavansa ammattilaisiin päiväkodissa, kun taas toinen toi esiin, että päiväkodissa tulisi olla riittävästi työkykyistä ja motivoitunutta henkilökuntaa. Yhden huoltajan toive taas oli, että lasten yksilölliset tarpeet huomioidaan, jos sellaisia on.

”Paljon leikkiä sekä ohjattua että vapaata.”

”Monipuolista tekemistä ja liikkumista sisällä ja ulkona.”

”Lapset saavat paljon vaikuttaa mikä on hyvä! Toivottavasti jatkuu vastaisuudessakin.”

Kuvio 8. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi päivähoitoryhmän toimintaan?

Viidennellä kysymyksellä selvitettiin tapoja, joilla huoltajat haluaisivat vaikuttaa lapsen päivähoitoryhmän toimintaan. Kuvioista 8 voi nähdä, että toivotuin tapa vaikuttaa päivähoitoryhmän toimintaan on lapsen vasukeskusteluiden yhteydessä. Myös yli puolet vastaajista halusivat sähköisiä kyselyitä tavaksi vaikuttaa.

Kuudennella kysymyksellä selvitettiin huoltajien toiveita lapsen päivähoitoryhmän toiminnalta. Huoltajat nostivat esiin vastauksissaan mm. lasten omien toiveiden huomioimisen, lasten yksilöllisen kohtelun sekä etenkin ulkoilun ja luonnossa liikkumisen. Lisäksi muutama huoltaja toi esiin, että päivähoitoryhmän toiminnan tulisi olla mahdollisimman monipuolista. Yksittäisinä kommentteina nousi esiin leikkiminen, avointa ja välittävää toimintaa, yhteistä toimintaa sekä toivottiin painotusta kaveritaitoihin ja erilaisuuden hyväksymiseen.

”Otetaan huomioon lasten toiveet ja jokaista lasta kohdellaan yksilöinä.”

”Ei ihmeellisyyksiä. Kaikki ulkona tapahtuva aina plussaa.”

”Liikuntaa, ulkoilua ja metsäretkiä. Luonnossa liikkumista mahdollisimman paljon.”

Kuvio 9. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan?

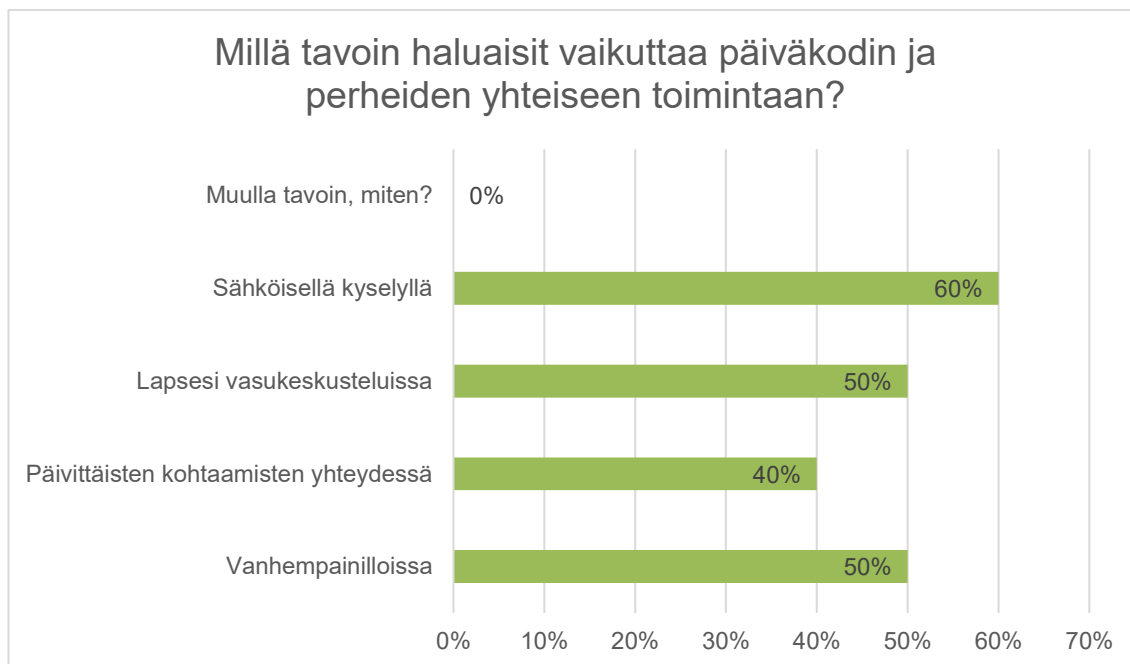
Seitsemännellä kysymyksellä selvitettiin tapoja, joilla huoltajat haluaisivat vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan. Kuvio 9 voi nähdä, että toivotuin tapa vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan oli sähköinen kysely. Lähes puolet huoltajista ilmaisi haluavansa vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan myös lapsensa vasukeskustelun kautta.

Kahdeksannella kysymyksellä selvitettiin huoltajien toiveita koko päiväkodin toiminnalta. Huoltajat vastauksissa ilmeni, että he ovat tyytyväisiä koko päiväkodin toimintaan eivätkä osanneet nimetä erityisiä toiveita. Huoltajat nimesivät myös arvoja, joiden toivovat ohjaavan koko päiväkodin toimintaa kuten tasavertaisuuden, johdonmukaisuuden, avoimuuden, joustavuuden, solidaarisuuden, maanläheisyyden, sukupuolisensitiivisyyden sekä perhetilanteiden huomioimisen toiminnassa. Yksi huoltajista oli nostanut esiin myös henkilöstön ammatillisuuden, hyvinvoinnin sekä pysyvyyden merkityksen päiväkodin toiminnassa. Lisäksi yksi toivoi ryhmävierailuja ja tutustumista toisten ryhmien lapsiin, mutta totesi koronan estävän sen tällä hetkellä.

”Johdonmukaisuus, ammatillisuus, avoimuus, sukupuolisensitiivisyys, henkilöstön-pysyvyys ja työhyvinvointi”

”Kaikki sujuu nyt hyvin, olemme tyytyväisiä näin! : -)”

”Jatkakaa samaan malliin”

Kuvio 10. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa päiväkodin ja perheiden yhteiseen toimintaan?

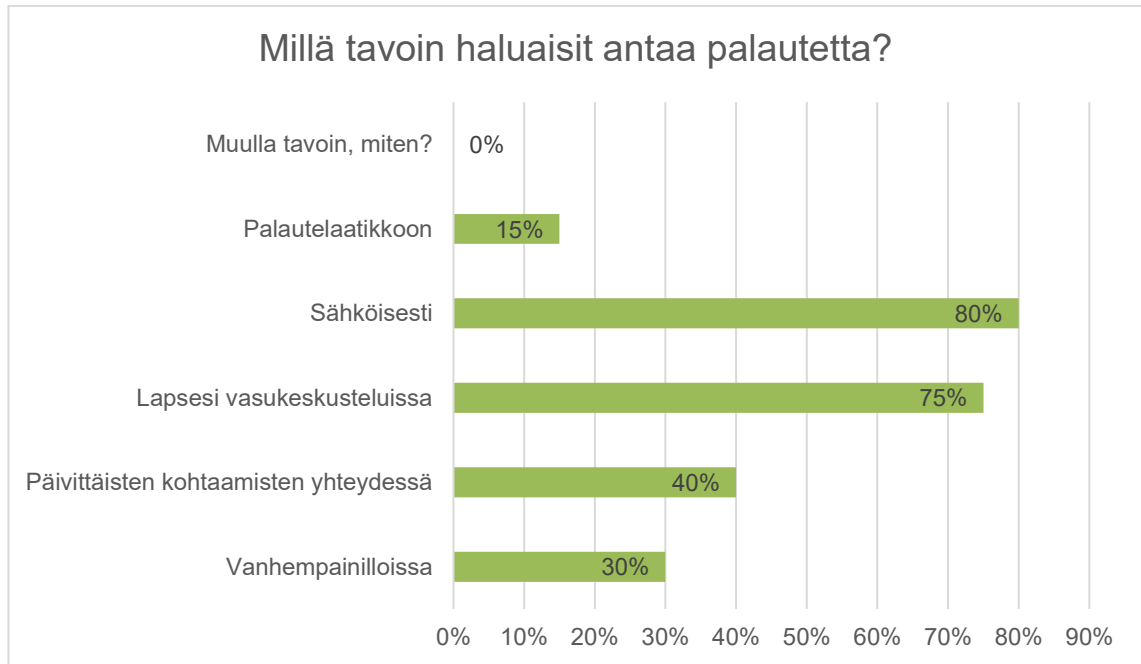
Yhdeksännellä kysymyksellä selvitettiin tapoja, joilla huoltajat haluisivat vaikuttaa päiväkodin ja perheiden yhteiseen toimintaan. Kuten kuviosta 10 voi nähdä, toivotuin tapa vaikuttamiseen on sähköiset kyselyt. Myös vanhempainillat sekä lapsen vasukeskustelut nousivat vastauksista esiin.

Kymmenennellä kysymyksellä selvitettiin huoltajien toiveita päiväkodin ja perheiden yhteiselle toiminnalle. Vastauksissa nousi esiin yhteinen tekeminen kuten retket, tapahtumat sekä juhlat, joita toivottiin enemmän, vaikka koronatilanteen merkitys ymmärrettiin nykyhetken tilanteessa. Tähän ratkaisuksi ehdotettiin kuitenkin esimerkiksi ulkona tapahtuvia tapahtumia sekä sitä voisiko esimerkiksi yhteisten juhlien sijaan hyödyntää myös teknologiaa esimerkiksi etukäteen koostettujen esitysten muodossa. Vastauksissa nousi esiin myös kanssakäymisen avoimuuden, yhteydenpidon sujuvuuden sekä kasvatuskumppanuuden merkitys. Lisäksi yksi vastaajista toivoi vinkkejä päiväkodin toiminnan rikastuttamiseen, jota muutoin ei tule itse arjessa ajatelleeksi. Yksi vastaajista nosti esiin myös ajatuksen, että koronatilanteen mahdollisesti pahentuessa tukea ja vinkkejä lasten yhteisöllisyyden sekä ryhmän ylläpitämiseen voisi saada varhaiskasvatuksen toimesta.

”Perinteinen joulujuhla ja kevätjuhla (ei toiminnallinen, vaan jotain lasten esityksiä, esim laulu, ei tarvitse olla sen kummempaa). Jos ei onnistu koronan vuoksi, niin jonkinlainen etukäteen koostettu esitys virtuaalisesti, esim linkki vanhemmille ja lapsille kotiin katsottavaksi. Eräänä vuonna toteutettu elokuva oli hauska idea.”

Toivon, että päiväkodilta tulee vinkkejä, jos perheet voisivat jotenkin rikastuttaa toimintaa. Itse ei aina tule ajatelleeksi, että voisi jotain pystyä tekemäänkin.”

”Yhteiset tapahtumat olisi kivoja.”

Kuvio 11. Millä tavoin haluaisit antaa palautetta?

Yhdennellätoista kysymyksellä selvitettiin millä tavoin huoltajat haluavat antaa palautetta päiväkodin kasvattajille. Kuvioista 11 voi nähdä, selkeästi toivotuimmat tavat antaa palautetta olivat sähköisesti sekä lapsen vasukeskusteluiden yhteydessä.

Kahdennellatoista kysymyksellä selvitettiin miten huoltajat toivovat, että heidän antamaansa palautteeseen reagoitaisiin. Huoltajat nostivat vahvasti esiin, että palautteeseen tulisi aina reagoida ja se tulisi jollain tapaa huomioida. Myös se, että palautteisiin suhtauduttaisiin rakentavasti ja hyvässä hengessä huoltajien kantaa ymmärtäen. Lisäksi pari huoltajaa toivoi, että palautteeseen vastattaisiin henkilökohtaisesti, kun taas yksi huolta toi esiin, että hän haluaa palautteeseen reagoitavan yleisesti esim. viikkokirjeessä. Esiin nostettiin myös, että palaute tulisi mennä koko henkilökunnalle. Kaksi huoltajaa kertoi, että riippuu omasta palautteestaan, miten toivoisivat palautteeseen reagoitavan. Lisäksi toinen heistä toi esiin, että ei anna palautetta lämpimikseen.

”kunhan jotenkin reagoidaan niin se on tärkeintä”

”Palautteeseen vastataan joko henk koht tai kehittämällä/muuttamalla toivottua asiaa”

”Asiallisesti, rakentavasti ja kunnioittaen, ei koskaan lapseen kohdistuen (mikäli palaute aiheuttaisi päiväkodin aikuisissa negatiivisia tunnereaktioita”

Kolmannellatoista kysymyksellä selvitettiin mitä huoltajat toivoisivat päivittäisiltä kohtaamisilta. Vastauksissa nousi esiin vahvasti päivän kuulumisten kuuleminen pääpiirteittäin keskeisimmistä päivän tapahtumista. Huoltajat toivoivat, että kuulumisissa tuotaisiin esiin onnistumisia ja erityisen ilon hetkiä, opitut asiat, varusteiden puutoksista sekä ennalta esiin tulleiden haasteiden kehittymisestä. Yksi huoltaja toivoi myös kiireettömyyttä, koska välillä vastaanottava kasvattaja ei tiedä miten lapsen päivä on mennyt.

"Lämpöä ja läsnäoloa, ja sitä se on ollutkin :)"

"Lyhyesti päivän kulku ja aina aika ajoin sitä, että lapsen mahdollisiin ennalta tiedettyihin haasteisiin/kehittämiskohtiin kiinnitetään erityishuomiota ja raportoidaan niiden kehitymisestä"

"Päivän kuulumiset, onnistumiset tai uudet opitut asiat"

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

6.1 Tutkimuksen yhteenveto

Varhaiskasvatustalaki velvoittaa, että osana varhaiskasvatusta järjestettäessä huoltajille tulee mahdollistaa sekä osallistuminen että vaikuttaminen lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin (Varhaiskasvatustalaki 2018). Tämän vuoksi huoltajien osallisuus on myös vahvasti osana vasun perusteita, joka toimii varhaiskasvatuksen henkilöstön työtä ohjaavana asiakirjana. Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä sekä varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista, edistään näin varhaiskasvatuksen laatua. Arvioinnilla pyritään tunnistamaan toiminnan vahvuuksia sekä kehittämistarpeita. (Opetushallitus 2018, 7, 61.)

Opinnäytetyömme lähtökohtana oli Tammentuvan päiväkodin tarve kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta ja löytää tällä tavoin mahdollisesti uusia tai jo toimiviksi todettuja keinoja osallisuuden lisäämiseen. Huoltajien osallisuuden kokemusten sekä toiveiden kartoittaminen nähtiin myös huoltajien osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisen edellytyksenä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vastata kysymyksiin, 1. miten osallisuus on Tammentuvan päiväkodin huoltajien mielestä toteutunut tähän mennessä sekä 2. mitä toiveita huoltajilla on osallisuudelta ja toiminnalta tulevana toimintakautena.

Opinnäytetyömme ensimmäinen menneen toimintakauden arvioinnin kysely oli teemoitettu viiden teeman alle, jotka olivat tiedonkulku huoltajan ja henkilöstön välillä, huoltajan mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoidon suunnitteluun, huoltajan mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan, huoltajan, mahdollisuus arviointiin sekä kehittämiseen sekä vuorovaikutus ja kohtaaminen. Teemat valikoituivat kyselyyn opinnäytetyössämme käyttämämme teoriaan perustuen. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on myös velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä toiminnasta sen eri toimintamuodoissa järjestäen heille mahdollisuuden myös osallistua ja vaikuttaa niiden suunnitteluun, toteuttamiseen sekä arviointiin (Opetushallitus 2008, 16). Lisäksi huoltajilla oli mahdollisuus kommentoida vapaasti omin sanoin ajatuksiaan huoltajien osallisuudesta. Ensimmäisellä kyselyllä pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymykseen 1. miten osallisuus on Tammentuvan päiväkodin huoltajien mielestä toteutunut tähän mennessä sekä käyttää näitä huoltajien kokemuksia osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisen apuna.

Liedon vasussa puhutaan inklusiivisesta toimintakulttuurista, jossa arvostetaan kaikkien, niin lasten, henkilöstön kuin huoltajienkin aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä (Liedon kunta 2019, 33). Heiskanen puhuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan koulutusmateriaalilla, että lapsen vasua laadittaessa muun muassa huoltajien näkökulmat tulee selvittää ja ne tulisi huomioida osana suunnittelua (Heiskanen 2019). Myös Liedon vasussa huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön yhteistyömuodoista merkitystä annetaan muun muassa lapsen vasulle, jonka kautta perheiden arvot, asenteet sekä perheiden toimintatavat tulevat osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria (Liedon kunta 2019, 41–42). Ensimmäisen kyselyn tulosten perusteella Tammentuvan päiväkodin huoltajat

olivat varsin tyytyväisiä huoltajien osallisuuden mahdollisuuksiin lastensa varhaiskasvatuksessa. Kyselyyn vastanneet huoltajat olivat tyytyväisimpiä juuri kokemukseensa siitä, että heidän perhettään ja näkemyksiään arvostetaan. He kokivat myös lapsen vasukeskusteluihin osallistumisen hyödylliseksi. Tulokset antavat ymmärtää, että huoltajien näkemysten ja perheiden arvostaminen osana toimintakulttuuria on Tammentuvassa jo siis varsin hyvällä mallilla.

Huoltajien kokemukset mahdollisuuksistaan vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan aiheutti vastanneissa eniten hajontaa, sillä vastauksissa esiintyi vastausvaihtoehdoista kaikkia vaihtoehtoja aina kokemuksesta, täysin erimieltä kokemukseen täysin samaa mieltä. Myös kokemus riittävästä tiedosta lapsen päivähoitoryhmän tavoitteista oli keskenään ristiriidassa, sillä vastauksissa kaksi koki olevansa jokseenkin eri mieltä, kun taas kaksi koki olevansa täysin samaa mieltä. Yksi vastaajista koki myös olevansa jokseenkin eri mieltä palautteenantomahdollisuuksien riittävydestä, kun taas kaksi vastaajista koki olevansa jokseenkin samaa mieltä ja vastaajista enemmistö täysin samaa mieltä.

Osallisuus voidaankin nähdä olevan ensisijaisesti yksilön henkilökohtaisia tunteita sekä kokemuksia (Raivio & Karjalainen 2013, 14). Tutkimuksemme tuloksissa esiintyi jonkin verran tämänkaltaista hajontaa, mikä voi selittyä juuri kokemusten yksilöllisyydestä. Vastaajien näkemykset olivat kuitenkin pääasiallisesti hyvin samansuuntaisia. Eniten huoltajat kokivat olevansa jokseenkin sekä täysin samaa mieltä tutkimuksessa esitettyjen väittämien kanssa mistä voidaan päätellä, että he olivat kokeneet osallisuuden mahdollisuutensa varsin hyvinä.

Toinen kyselyistä laadittiin ensimmäisen kyselyn tuloksiin pohjautuen ja sen avulla huoltajille haluttiin mahdollistaa osallistuminen toiminnan suunnitteluun sekä vaikutuskeinojen kehittämiseen. Huoltajille tulee mahdollistaa mukana olo toimintakulttuurin kehittämisessä ja huoltajien antama palaute tulee olla yhteisön oppimisen edistämisen osana (Opetushallitus 2018, 29). Toisen kyselyn avulla pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymykseen 2. mitä toiveita huoltajilla on osallisuudelta ja toiminnalta tulevana toimintakautena. Lisäksi toisen kyselyn avulla haluttiin antaa huoltajille mahdollisuus olla mukana osallisuutta mahdollistavien toimintatapojen kehittämisessä mahdollistaen heille myös konkreettisten ehdotusten ja ideoiden esittäminen osana tutkimusta. Myös toisen kyselyn voidaan nähdä jakautuvan teemoihin, jotka olivat päivähoitoryhmän tavoitteista tiedottaminen, hoitopäivien sisältöön vaikuttaminen, päivähoitoryhmän toimintaan vaikuttaminen, koko päiväkodin toimintaan vaikuttaminen, perheiden ja päiväkodin yhteiseen toimintaan vaikuttaminen, palautteen antaminen sekä päivittäiset kohtaamiset.

Toisen kyselyn tulosten perusteella ilmeni, että kyselyyn vastanneet huoltajat näkivät, itselle mieluisimpina tapoina vaikuttaa lastensa varhaiskasvatukseen sekä antaa palautetta sähköiset viestintäkanavat sekä lasten vasukeskustelut. Päivittäiset kohtaamiset sekä vanhempainillat saivat kuitenkin myös kannatusta jokaisen teeman kohdalla, mutta kuitenkin hieman vähemmän kuin edellä mainitut. Myös Vennisen ym. tutkimuksen mukaan lapsen haku- ja tuontitilanteet sekä vasukeskustelut olivat tilanteita, joissa huoltajat tekevät eniten aloitteita (Venninen ym. 2011, 10–12). Huoltajilla ei ollut ehdotuksia uusiksi vaikutuskanaviksi minkään teeman kohdalla, josta voimme päätellä, että vastausvaihtoehdoissa annetut tavat koettiin jo varsin hyviksi. Huomioitavaa on, että palautteenantomahdollisuuksissa vaihtoehdoksi annettu perinteinen palautelaatikko ei kerännyt kannatusta kuin kolmelta huoltajalta vaan tässäkin etenkin vasukeskustelut sekä sähköiset kanavat koettiin toivotuimpina palautteenanto väylinä.

Päivittäisissä kohtaamisissa voidaan nähdä luotavan todellista yhteistyötä huoltajien kanssa. Vennisen ym. tutkimuksen mukaan huoltajien aloitteet lapsensa haku- ja tuontitilanteissa sekä varhaiskasvatuskeskusteluissa liittyivät pääasiassa perushoittoon ja informaation saamiseen omasta lapsesta. (Venninen ym. 2011, 10–12.) Tämä nousi esiin myös tutkimuksemme tuloksissa. Huoltajat toivoivat vastauksissaan päivittäisiltä kohtaamisilta varsin arkisia asioita kuten lapsen päivän kuulumiset pääpiirteittäin. Päivittäiset kohtaamiset eivät nousseet toivotuimpien vaikuttamisväylien joukkoon huoltajien toiveissa vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen muilla osa-alueilla.

Toisessa kyselyssä huoltajille annettiin mahdollisuus myös esittää omia toiveita kyselyyn valikoituneisiin teemoihin. Huoltajat olivatkin varsin aktiivisia antamaan myös ehdotuksia ja palautetta tämän vapaan sanan kautta, mikä oli ilahduttavaa. Tammentuvan huoltajat olivat hyvin samoilla linjoilla toiveissaan jokaisen teeman kohdalla. Vastauksissa kävi ilmi, että huoltajat olivat myös hyvin tyytyväisiä Tammentuvan päiväkodin toiminnan suhteen sen eri osa-alueilla. Vastauksissa kiiteltiin Tammentuvan päiväkodin henkilöstöä ja kannustettiin jatkamaan toiminnan toteuttamista samaan malliin. Myös uusia ideoita ja ehdotuksia uskallettiin nostaa esiin, mikä on ilahduttavaa toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Uusina ideoina ehdotettiin esimerkiksi lasten ryhmävierailuja sekä tutustumista toisten ryhmien lapsiin ja että henkilöstöltä voisi tulla vinkkejä, kuinka perheet voisivat rikastuttaa päiväkodin toimintaa. Lisäksi toivottiin yleisesti monipuolista toimintaa ja esimerkiksi ympäristökasvatuksen lisäämistä entisestään.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Aloitimme opinnäytetyömme työstämisen helmikuussa 2020. Opinnäytetyön työstämisen aikaan covid-19-pandemia vaikutti keväällä 2020 varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään, mikä on saattanut vaikuttaa tätä kautta myös kyselyyn vastanneiden kokonaismäärään.

Kysely menneen kauden arvioinnista lähti huoltajille kesäkuun alussa. Kysely lähetettiin noin 50 Tammentuvan päiväkodin perheelle ja kyselyyn vastasi 9 perhettä. Vastausprosentti oli siis vain noin 18 %, jonka vuoksi tuloksien ei voida ajatella suoraan edustavan yleistä mielipidettä viime toimintakaudesta huoltajien keskuudessa. Alhaisen vastausprosentin syitä voi vain arvuutella. Esimerkiksi huoltajien ajanpuute sekä jaksaminen voidaan nähdä myös osallisuuden toteutumisen esteenä (Venninen ym. 2011, 11–12). Uskomme, että muun muassa kevään myöhäinen ajankohta sekä poikkeuksellinen maailmantilanne vaikuttivat huoltajien aktiivisuuteen ainakin jonkin verran sitä madaltaen, sillä huoltajien aktiivisuus nousi toisen kyselyn kohdalla, vaikka aineistonkeruumenetelmämme oli sama kuin ensimmäisessäkin kyselyssä.

Toinen kysely lähti Tammentuvan päiväkodin huoltajille syyskuun alussa ja vastausaika oli noin 2 viikkoa. Kahdessa viikossa vastauksia oli tullut vain neljä, joten lisäsimme vastausaika vielä viikolla ja lähetimme huoltajille muistutusviestin. Muistutusviesti ja vastaamisajan pidentäminen oli hyödyllistä, koska vastauksia kertyi lopulta 20. Vastausprosentti toisen kyselyn kohdalla oli 40 %, joka edustaa jo lähes puolen Tammentuvan huoltajan näkemystä. Verkko -kyselyissä vastausprosentti riippuu myös kohdejoukosta ja vastausten tarkkuus voidaan nähdä myös kyseenalaisena verrattuna esimerkiksi henkilökohtaiseen haastatteluun. On hyvä myös tiedostaa, että verkkokyselyissä väärinkäsi-

tysten mahdollisuus on lisäksi suuri. (Heikkilä 2014, 17–18.) Myös tutkimuksemme toisessa kyselyssä ainakin yksi vastaajista oli käsittänyt kysymyksemme toisin mitä olimme sillä tarkoittaneet. Kysyimme *mitä toiveita sinulla on lapsesi päivähoitoryhmän toiminnalta*, mutta huoltaja oli tässä kohtaa arvellut meidän tarkoittavan toimintatapoja ja vastannut kysymykseen sen mukaan. Muiden vastaajien kohdalla emme havainneet ainkaan selkeitä väärinkäsityksiä tai epä johdonmukaisuutta kysymysten ja vastausten välillä.

Valitsimme aineiston keruutavaksi sähköiset kyselyt. Ensimmäisessä kyselyssä oli väitettämiä, johon huoltajat vastasivat Likert -asteikolla. Tavoitteena oli kerätä huoltajien kokemuksia, miten menneen toimintakauden huoltajien osallisuus toteutui. Likert -asteikossa oli viisi vastaus vaihtoehtoa, joten sillä tavoin se antoi monipuolisemmat vastaukset ja huoltajille mahdollisuuden tuoda esiin tarkemmin mielipiteensä asiasta, kuin mitä saisi, jos kyselyssä olisi mahdollisuus vastata vain kyllä ja ei vastauksilla. Toisessa kyselyssä käytimme monivalintakysymyksiä, sekä avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksillä selvitimme huoltajien toiveita siitä millä tavoin he haluavat osallistua varhaiskasvatukseen ja avoimilla kysymyksillä halusimme mahdollistaa huoltajille myös toiminnan suunnitteluun vaikuttamisen. Heikkilä toteaa, että yleisesti sähköisissä kyselyissä avointen kysymysten käyttömahdollisuus on huono ja avoimiin kysymyksiin jätetään usein vastaamatta (Heikkilä 2014, 18). Meidän kyselyssämme taas huoltajat vastasivat kuitenkin aktiivisesti myös avoimiin kysymyksiin ja saimme niihin runsaasti vastauksia.

Tutkimuseettisesti jokaisella tutkimuksen kohteena olevalla on oikeus osallistua tutkimukseen tai olla osallistumatta. Tutkimuksen osallistujan tulee tietää etukäteen, miten hänen henkilötietojansa käsitellään ja säilyykö hänen yksityisyydensuojansa, kun tutkimus julkaistaan. (Arene ry 2020.) Näiden seikkojen vuoksi päätimme lähettää huoltajille kyselylinkin yhteydessä saatekirjeen. Saatekirjeessä on mahdollisuus kertoa tutkimuksen tarkoituksesta, tärkeydestä ja merkityksestä vastaajalle sekä rohkaista huoltajia vastaamaan kyselyyn (Hirsjärvi ym. 2013, 204). Kyselyiden mukana lähetettävässä saatekirjeessä kerroimme huoltajille muun muassa miksi kysely ylipäätään tehdään, mitä se pitää sisällään ja mihin saatuja tuloksia käytetään sekä sen, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja vastaaminen tapahtuu anonymisti. Saatekirjeessä saatujen tietojen perusteella huoltajat saivat valita haluavatko he osallistua tutkimukseen ja vastata kyselyyn. Tällä tavoin pyrimme tutkimuksen toteutuksessa ottamaan mahdollisimman kattavasti huomioon eettisyyden sekä vastaajien oikeudet. Toisen kyselyn kohdalla muistutusviestin lähettämistä pohtiessamme, mietimme myös sen eettisyyttä ja onko se huoltajien painostamista. Olisiko mahdollista, että huoltajat eivät vain halunneet jostain syystä vastata kyselyyn? Tulimme kuitenkin tulokseen, että syyt ovat muualla ja luotimme huoltajien haluun vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. Tutkimuksen teon vaiheisiin ja analysointimenetelmiin tutustuessamme törmäsimme myös mainintaan, että esimerkiksi postikyselyiden kohdalla joudutaan usein lähettämään myös mahdollisille tutkimukseen osallistuville muistutusviestejä, sillä ensimmäisellä kerralla vastausprosentti jää usein riittämättömäksi (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2011). Päätelimme, että postikyselyitä voi verrata verkossa toteutettaviin kyselyihin siinä määrin, että muistutusviestin lähettäminen on tutkimuksemme kohdalla perusteltua. Päätöksemme osoitautui hyväksi, sillä muistutusviestin jälkeen vastausprosentti nousi huomasti, nostoen sen myötä myös tutkimuksemme luotettavuutta.

6.3 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkäkestoinen noin 9 kuukauden mittainen prosessi, jonka aikana työstimme myös opintojemme muita osuuksia. Pitkä työstämisaika, poikkeuksellinen maailmantilanne sekä monen toisistaan erillisen kokonaisuuden yhtäaikainen työstäminen opetti meitä sietämään muun muassa keskeneräisyyttä ja epävarmuutta vahvistaen kuitenkin kykyämme organisoida ja kulkea tavoitteellisesti kohti päämäärää myös haastavissa olosuhteissa. Voimme kaikki todeta esimerkiksi paineensietokykymme kehittyneen tämän prosessin aikana huimasti. Yhtäjaksoinen työskentely saman tiimin kanssa opetti meille myös tiimityöskentelyä sekä yhteistyön ja priorisoinnin merkityksestä, jonka koemme ensiarvoisen tärkeänä tulevan ammattimme kannalta. Opinnäytetyöprosessin aikana opimme muun muassa hyödyntämään jokaisen tiimin jäsenen vahvuuksia yhteistä päämäärää kohti kuljettaessa.

Opinnäytetyön työstämisen aikana tutustuimme myös kattavasti alan kirjallisuuteen osallisuuden teemoista sekä etenkin huoltajien osallisuudesta sen eri muodoissa. Tämä syvensi jo aiemmin oppimaamme teoriapohjaa entisestään sekä kykyämme pohtia tämän teorian tiedon soveltamista käytäntöön myös konkreettisemmalla tasolla tulevassa työssämmme varhaiskasvatuksessa. Emme voi myöskään vähätellä, niin lähdekriittisyyden, tieteellisen tekstin kirjoittamisen sekä tutkimuksen tekemisen taitojemme vahvistuneen tämän prosessin aikana.

Tutkimuksen tulosten perusteella huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa toteutuu jo varsin hyvin mikä oli ilahduttavaa. Tutkimuksen tuloksissa nousi kuitenkin esiin suuntaviivoja huoltajien osallisuuden kokemuksista ja toiveista, jotka kannattaa ottaa huomioon huoltajien osallisuutta toteuttaessa sekä kehittäessä. Esimerkiksi ensimmäisen kyselyn perusteella voimme uskoa, että huoltajien näkemysten ja perheiden arvostaminen osana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria on Tammentuvassa varsin hyvällä mallilla. Ensimmäisen kyselyn perusteella tarkastelun alle voisi kuitenkin ottaa esimerkiksi sen, kuinka huoltajat voisi ottaa mukaan koko päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

Toteutimme kyselyt sähköisesti, mikä nousi toisen kyselyn tuloksissa myös toivottuna kanavana vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen kuten edellä mainittuun koko päiväkodin toimintaan vaikuttamiseen. Vaikka kyselyiden vastausprosentit eivät olleet kovinkaan korkeat etenkään ensimmäisessä kyselyssä, sai huoltajien osallisuuden tilasta Tammentuvan päiväkodissa ja huoltajien toiveista osallisuudelle suuntaviivoja jo näiden tulosten perusteella.

Toisen kyselyn tuloksien perusteella uskallamme suositella, että sähköisten kanavien käyttö on suositeltavaa, kun huoltajien osallisuutta halutaan mahdollistaa osana varhaiskasvatustyötä. Myös lapsen vasukeskusteluissa olisi hyvä huomioida, että huoltajat kokevat sen toivottuna väylänä vaikuttaa myös esimerkiksi koko päiväkodin toimintaan sekä paikkana, jossa antaa palautetta varhaiskasvatustoiminnasta. Tätä voitaisiin kehittää esimerkiksi suunnittelemalla etukäteen keskustelulle runkoa myös muista asioista kuin vain lapsen asioihin suoraan liittyen. Tämä vaatisi luonnollisesti ajan varaamista myös muiden asioiden käsittelyyn.

Kyselyyn vastanneet huoltajat olivat myös varsin aktiivisia antamaan palautetta ja myös omia ehdotuksiaan toiminnalle. Kyselyiden käyttämisestä tiedon keruuseen sekä ehdotusten antamiseen voidaan siis tämän perusteella suositella. Vaikka vastausprosentit eivät

olisikaan korkeat antaa se kuitenkin arvokasta tietoa päiväkodin henkilöstölle nykytilanteesta. Samalla se antaa huoltajille matalan kynnyksen mahdollisuuden heittää ideoitaan ilmaan. Varhaiskasvatuksen arki on hektistä, muuttuvaa ja vaativaa ja etenkin päivittäiset kohtaamiset koetaan usein kiireisinä vaikkakin tärkeinä. Huoltajien osallisuutta ainakaan kehittämisen näkökulmasta ei tulosten perusteella kannata sijoittaa siis näihin hetkiin vaan sille tulisi antaa tilaa ja mahdollisuuksia muissa hetkissä sekä muita väyliä käyttäen. Kaikkia huoltajia ei jatkossakaan varmasti saada aktiivisiksi osallistujiksi moninaisista mahdollisuuksista ja väylistä huolimatta, mutta tämä ei poista niiden tarvetta, sillä varhaiskasvatuslain mukaan huoltajien osallisuus lapsensa varhaiskasvatukseen tulee mahdollistaa arvioinnin, suunnittelun ja toteutuksen vaiheissa (Varhaiskasvatuslaki 2018). Huoltajilla on oikeus yhteistyön rajojen ja tason määrittämiseen, mutta edellytykset yhteistyölle ja siihen kannustaminen tapahtuu varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta (Koivunen 2009, 153–154). Aina on myös huoltajia, jotka haluavat olla tiiviimmin osana lastensa varhaiskasvatuksen arkea. Etenkin näiden huoltajien mielipiteet ja toiveet, on tärkeää ottaa huomioon mahdollisimman tehokkaasti osana varhaiskasvatuksen arkea ja käytänteitä.

Tulee myös ottaa huomioon, että osallisuus on kuitenkin muutakin kuin pelkkien osallisuusmahdollisuuksien antamista huoltajille. Kasvatusyhteistyön perustana toimii moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri ja varhaiskasvatuksen inklusiivisessa toimintakulttuurissa osallisuutta edistäviä toimintatapoja kehitetään tietoisesti arvostamalla myös huoltajien näkemyksiä sekä aloitteita. (Opetushallitus 2018, 21, 30.) Tutkimuksemme tuloksissa ilmeni, että Tammentuvan päiväkodin huoltajat olivat tyytyväisiä vuorovaikutukseen ja kohtamiseen laatuun päiväkodissa. Huoltajat muun muassa kokivat, että heidät kohdataan tasavertaisena ja että heidän perhettään ja näkemyksiään arvostetaan. Tämän kaltaiseen luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa myös huoltajien mahdollisuudet vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen, jonka vuoksi voidaankin päätellä, että Tammentuvan päiväkodissa osallisuuden ja kasvatusyhteistyön perusta on jo rakennettu kestäväälle pohjalle (Kaskela & Kekkonen 2006, 34,36).

Osallisuudessa on lopulta kyse hyvin yksinkertaisista asioista ja arkisten kysymysten esittämisestä. Palvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä konkreettiset asiat ovat merkityksellisiä. (Oranen 2013, 122.) Näemmekin, että kysymällä säännöllisesti huoltajien mielipiteitä, näkemyksiä sekä mahdollisia ideoita esimerkiksi tutkimuksessa esiin nousseita sähköisiä viestintäkanavia käyttäen tai vasukeskustelujen yhteydessä pystytään huoltajien osallisuutta tehostamaan osallisuuden kaikissa vaiheissa niin Tammentuvan päiväkodissa kuin myös laajemmin varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi laatimaamme menneen toimintakauden arvioinnin kyselyä voi myös käyttää jatkossakin niin Tammentuvan päiväkodissa kuin muissa varhaiskasvatuksen yksiköissä, kun halutaan kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta. Koetun osallisuuden kartoittamisen kautta voidaan lähteä kehittämään huoltajien osallisuutta mahdollistavia toimintatapoja juuri kyseisessä varhaiskasvatuksen yksikössä ja juuri sillä hetkellä varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajien näkemykset ja toiveet huomioiden.

LÄHTEET

Aaltio, E. 2013. Hyvinvoinnin uusi järjestys. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Anttila, S. 2018. Kulkua kohti yhteisöllisyyttä – Vanhempien osallisuuden toteutuminen pirkanmaalaisessa päiväkodissa. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu: 9.5.2020. <https://trepo.tuni.fi/>

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu: 16.10.2020. www.arene.fi > Julkaisut > Raportit.

Arnstein, S.R. 1969. A ladder of citizen participation. Viitattu: 18.5.2020. https://historyofsocial-work.org/1969_ENG_Ladderofparticipation/1969,%20Arnstein,%20ladder%20of%20participation,%20original%20text%20OCR%20C.pdf

Flöjt, A. 2020. Tunnetko olevasi osallinen eli mitä osallisuus on? Teoksessa Nuorisotutkimusseura ry (toim.) Nuorisokasvatus ammattina -interventioita osattoman nuoren arkeen. (1) Viitattu: 18.5.2020. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/component/content/article?id=549>

Hart, R. 1992. Children's participation – From tokenism to citizenship. Unicef – United Nations Children's Found. Viitattu 28.9.2020. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Edita Publishing Oy. Viitattu: 30.10. www.tilastollinen-tutkimus.fi > Tutkimustuki

Heiskanen, N. 2019. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Opetushallitus. Viitattu: 19.5.2020. www.oph.fi > koulutus ja tutkinnot > varhaiskasvatus > varhaiskasvatuksen tueksi > lapsen varhaiskasvatussuunnitelma - mallilomake ja ohjeistus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. painos. Helsinki: Tammi.

Karhuniemi, T. 2000. Yhteistyön muodot ja viestintävälineet. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi -Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus (106-107).

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta -Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Viitattu: 6.5.2020. www.julkari.fi

Kekkonen, M. 2009. Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. THL. (164). Viitattu: 18.5.2020. www.julkari.fi

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivunen, P-L., Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa - Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS – kustannus.

Kokkonen, T., Närhi, K. & Matthies, A-L. 2013. Osallisuuden reunaehdot palvelujärjestelmässä. Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156 (36). Viitattu: 18.5.2020. www.theseus.fi

Koskimies, M., Pyhäjoki, J. & Arnkil, T.E. 2012. Hyvien käytäntöjen dialogit. Opas dialogisen kehittämisen ja kulttuurisen muutoksen tueksi. THL. Viitattu: 7.5.2020. www.julkari.fi

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina: Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakes, Raportteja 22/2008. Viitattu: 6.5.2020. www.julkari.fi

- Laine, U. 2017. Lapsen oikeuksien ajankohtaispäivä. Opetushallituksen näkökulma. Elinikäisen oppimisen polku. Viitattu: 19.5.2020. www.avoinhallinto.fi > materiaalipankki.
- Lamminen, S. 2018. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa -vinkkivihko. YAMK -opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu: 25.9.2020. www.theseus.fi
- Lehtipää, R. 2007. Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän Yliopisto. Viitattu: 8.5.2020. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18430/URN_NBN_fi_jyu-200804101329.pdf?sequence=1
- Liedon kunta. 2019. Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2019. Viitattu: 25.9.2020. www.lieto.fi > Koulutus ja päivähoido > Varhaiskasvatus > Varhaiskasvatussuunnitelma.
- Liedon kunta. 2020a. Tammentupa. Viitattu: 23.10.2020. www.lieto.fi > Päivähoito ja koulutus > Varhaiskasvatus > Kunnalliset päiväkodit.
- Liedon kunta. 2020b. Liedon kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2020. Viitattu: 23.10.2020 www.lieto.fi > Päivähoito ja koulutus > Varhaiskasvatus > Varhaiskasvatussuunnitelma.
- Marjanen, P. & Marttila M. 2013. Pienten piirissä. Teoksessa Varsa, M. (toim.) Juva: PS-kustannus (79).
- Mykkänen, J. & Böök, M-L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino Oy (83-86).
- Olsen, G. & Fuller, M.L. 2017. The Benefits of Parent Involvement: What Research Has to Say. Viitattu: 7.5.2020. <https://tx50000103.schoolwires.net/cms/lib/TX50000103/Centricity/Domain/21/Parent%20Liaison/benefits-parent-involvement-research.pdf>
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu: 6.5.2020. www.oph.fi > koulutus ja tutkimukset > varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet.
- Opetushallitus. 2020. Pedagoginen dokumentointi. Viitattu: 8.5.2020. www.oph.fi > koulutus ja tutkimukset > varhaiskasvatus > varhaiskasvatuksen tueksi > pedagoginen dokumentointi.
- Oranen, M. 2013. Osallisuus osaksi arkea. Teoksessa Hastrup, A., Hietanen-Peltola, M., Jahnu-kainen, J. & Pelkonen, M. (toim.) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste-kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. THL Raportti 3/2013 (122). Viitattu: 23.10.2020 www.julkari.fi
- Peda.net. 2020. Likert. Viitattu: 25.9.2020. www.peda.net > Ohjeet > Työvälineet > Lomake (tehtävätyökalu).
- Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus - oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 156 (12-16). Viitattu: 18.5.2020. www.theseus.fi
- Repo, L. Paananen, M. Eskelinen, M. Mattila, V. Lerkkänen, M-K. Gammelgård, L. Ulvinen, J. Marjanen, J. Kivistö, A. Hjelt, H. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. - Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Rintakorpi, K. 2020. Lapsen ja huoltajien tasot. Teoksessa Opetushallitus Miten toteutan pedagogista dokumentointia? Viitattu: 18.5.2020. www.oph.fi > koulutus ja tutkimukset > varhaiskasvatus > varhaiskasvatuksen tueksi > pedagoginen dokumentointi.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – Opas opiskelijoille, ohjaajille ja TKI henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku. Saatavissa <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

- Sanabria-Hernandez, L. & Ed, M.S. 2020. Engaging Families in Early Childhood Education. Hofstra University. Viitattu: 8.5.2020. <http://www.rtinetwork.org/essential/family/engagingfamilies>
- Singh, B. 2017. Importance of Parent Involvement in Child Care. Viitattu: 7.5.2020. <http://studmonkedtech.com/blog/importance-of-parent-involvement-in-child-care/>
- Suomen vanhempainliitto. 2020. Vanhempien osallisuus. Viitattu: 19.5.2020. <https://vanhempainliitto.fi> > opettajalle > vanhempien osallisuus.
- Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Pro gradu -tutkielma. Helsingin Yliopisto. Viitattu: 18.5.2020. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanneraho_PG_2014.pdf
- THL. 2019. Osallisuuden edistäminen. Viitattu: 12.5.2020. www.thl.fi > aiheet > hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen > osallisuuden edistäminen.
- THL. 2020. Asiakasarviointi. Viitattu: 11.5.2020. www.thl.fi > aiheet > hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen > osallisuuden edistäminen > heikoimmassa asemassa olevien osallisuus > hankkeet ja hanketuki > arviointi > asiakasarviointi.
- Valtioneuvosto 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtioneuvoston viestintäosasto TIEDOTE 140/2020. Viitattu: 13.8.2020. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. www.finlex.fi . Viitattu: 6.5.2020.
- Venninen, T., Leinonen J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?”. Socca Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Helsinki: Unigrafia.
- Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Väitöskirja. Tampereen Yliopisto. Viitattu: 6.5.2020. www.julkari.fi
- Vuorenmaa, M. 2017. Näkökulmia lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuteen. THL. Viitattu: 8.5.2020. www.thl.fi
- Wallin, S. 2019. 1969 puoli vuosisataa osallisuuden portailla. Yhdyskuntasuunnittelu (2019) vol.57:3. Viitattu: 25.9.2020. www.journal.fi
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. 2011. Postikyselyaineiston kokoaminen. Viitattu: 30.10.2020. www.fsd.tuni.fi > menetelmätietovaranto > KvantiMOTV

1 TUTKIMUSLUPA

Viranhaltijapäätös

24 / 2020

Toimialajohtaja sivistyspalvelut

8.5.2020

Asianumero	D/133/13.00.00/2020		
Otsikko	Tutkimuslupa / Huoltajien osallisuus		
Asianosaiset	Turku AMK		
Selostus asiasta	<p>Sosionomiopiskelijat Jenna Honkanen, Noora Huhtala ja Rita Kivi Turun AMK:sta hakevat tutkimuslupaa aiheeseen: huoltajien osallisuudesta Tammentuvan päiväkodissa.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantona on huoltajien osallisuuden kokemusten ja toiveiden selvittäminen Tammentuvan päiväkodissa niin varhaiskasvatuksen suunnittelun, arvioinnin kuin toteutuksen vaiheissa. Toimeksianton lähtökohtana on Tammentuvan päiväkodin tarve kartoittaa huoltajien koettua osallisuutta ja löytää tällä tavoin mahdollisesti uusia tai jo toimiviksi todettuja keinoja osallisuuden lisäämiseen. Huoltajien käsitysten, kokemusten ja toiveiden kartoittaminen on edellytys sille, että osallisuuden mahdollistavia toimintatapoja voitaisiin kehittää.</p> <p>Tutkimus toteutetaan kahdella Webropol -kyselyllä, jotka lähetetään kaikille Tammentuvan päiväkodin huoltajille.</p> <p>Tuloksien perusteella kokoamme yhteenvedon tutkimustuloksista eli Tammentuvan varhaiskasvatukseen osallistuvien huoltajien näkemyksistä, kokemuksista sekä toiveista osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi pohdimme tuloksien hyödyntämistä käytännön näkökulmasta huoltajien osallisuutta edistävien toimintatapojen kehittämistä silmällä pitäen. Tuloksista raportoimme tutkimusraportin muodossa, jonka olisi tarkoitus valmistua marraskuun 2020 aikana.</p>		
Päätöksen perustelut	Hallintosääntö 4, luku 55		
Päätös	<p>Myönnän tutkimusluvan edellä esitetyn mukaisesti. Liedon kunnassa kysely suoritetaan Tammentuvan päiväkodissa.</p> <p>Tutkimuksessa noudatetaan ehdotonta luottamuksellisuutta. Kohderyhmien yksilöllisyyden suoja turvataan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Osallistuminen on vapaaehtoista.</p> <p>Tutkimustulokset lähetetään Liedon kunnan sivistyspalveluiden toimialajohtaja Laila Mäkelälle (laila.makela@lieto.fi) ja varhaiskasvatusjohtaja Elina Lindholmille (elina.lindholm@lieto.fi).</p>		
Allekirjoittaja	Toimialajohtaja sivistyspalvelut	Laila Mäkelä	
	Viranhaltijapäätös on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.		
Otto-oikeusviranomainen	Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta		
Jakelu	Varhaiskasvatusjohtaja Tammentuvan päiväkodin johtaja Arkistos sihteeri		

Viranhaltijapäätös

24 / 2020

Toimialajohtaja sivistyspalvelut

8.5.2020

Tiedoksianto

📧 Annettu tiedoksi sähköisesti, pvm: 11.5.2020

Vastaanottajat: jenna.honkanen@edu.turkuamk.fi; noora.huhtala@edu.turkuamk.fi; rita.kivi@edu.turkuamk.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*), sekä
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus on toimitettava Liedon kunnan kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa *asianosaisen* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta.

Liedon kunta
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta
Postiosoite: PL 24
Käyntiosoite: Kirkkotie 13
Sähköpostiosoite: kirjaamo@lieto.fi
Puhelinnumero: +358 2 4873 300

Kunnanvirasto on avoinna
ma-ti, to 8-16
ke 8-17
pe 8-15

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimus päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

2 Saatekirje 1

Hei

Olemme kolme varhaiskasvatukseen suuntautunutta sosionomiopiskelijaa Turun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä huoltajien osallisuudesta Tammentuvan päiväkodissa ja meitä kiinnostaa teidän kokemuksenne sekä toiveenne osallisuudesta päiväkodin arjessa.

Opinnäytetyössämme toteutamme kaksi lyhyttä (noin 5 min.) kyselyä huoltajien osallisuuden liittyen. Ensimmäisessä kyselyssä selvitämme, miten huoltajien osallisuus on mielestänne Tammentuvan päiväkodissa toteutunut. Tulosten perusteella toteutetaan toinen kysely, joka mahdollistaa osallistumisenne toiminnan suunnitteluun seuraavan toimintakauden alkaessa.

Kysely lähetetään kaikille Tammentuvan päiväkodin huoltajille. Lapsen molempien huoltajien on mahdollista ja myös toivottavaa vastata kyselyyn. Jos perheen lapsista useampi on hoidossa Tammentuvan päiväkodissa voi huoltajat halutessaan vastata kyselyyn jokaisen lapsen kohdalta erikseen tai kokemuksistaan yleisesti. Kyselyyn pääsee vastaamaan useamman kerran saman linkin kautta. Osallistuminen kyselyihin on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää koska tahansa. Kyselyissä ei kerätä henkilötietoja. Kyselyiden tuloksia käytämme opinnäytetyössämme sekä huoltajien osallisuuden kehittämiseen Tammentuvan päiväkodissa.

Opinnäytetyömme aihe perustuu varhaiskasvatuslain edellyttämään huoltajien oikeuteen osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Vastauksenne on meille ensiarvoisen tärkeitä, sillä kokemusten ja toiveiden kartoittaminen on edellytys sille, että osallisuuden mahdollistavia toimintatapoja voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyönä Tammentuvan päiväkodin kanssa.

Tutkimusluvan olemme saaneet sivistyspalvelujen toimialajohtaja Laila Mäkelältä

Kysely on avoinna kesäkuun loppuun 30.06.2020 saakka.

Mikäli sinulla on jotain kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhömmme liittyen, otathan rohkeasti meihin yhteyttä sähköpostitse.

Kiitos avustanne ja iloista kesää!

Ystävällisin terveisin:

Rita Kivi rita.kivi@edu.turkuamk.fi

Noora Huhtala noora.huhtala@edu.turkuamk.fi

Jenna Honkanen jenna.honkanen@edu.turkuamk.fi

3 Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa - menneen toimintakauden arviointi

Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa - menneen toimintakauden arviointi

Tervetuloa ensimmäiseen kyselyyn!

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5 min.

Kyselyssä on väittämiä, joihin on vastausvaihtoehdot 1-5. (1 olen täysin eri mieltä, 2 olen jokseenkin eri mieltä, 3 en osaa sanoa, 4 olen jokseenkin samaa mieltä ja 5 olen täysin samaa mieltä.)

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää koska tahansa.

Tulokset julkaistaan opinnäytetyössämme ja niitä käytetään huoltajien osallisuuden kehittämiseen Tammentuvan päiväkodissa.

1. Tiedon kulku huoltajan ja henkilöstön välillä.

	1	2	3	4	5
Koen saaneeni riittävästi tietoa lapseni hoitopäivästä. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saaneeni riittävästi tietoa lapseni oppimisen vahvuuksista. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saaneeni riittävästi tietoa lapseni oppimisen haasteista. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saavani riittävästi tietoa lapseni päivähoitoryhmän tavoitteista. *	☐	☐	☐	☐	☐

2. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoidon suunnitteluun.

1   2   3   4   5

	1	2	3	4	5
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni varhaiskasvatussuunnitelmaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen lapseni varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin osallistumisen hyödylliseksi. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että saan varhaiskasvatuksen henkilöstöltä tukea lapseni kasvatukseen. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni hoitopäivän sisältöön. *	☐	☐	☐	☐	☐

3. Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin toimintaan.

	1	2	3	4	5
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa lapseni ryhmän toimintaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin ja perheiden yhteiseen toimintaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saaneeni mahdollisuuden tutustua päiväkodin arkeen. *	☐	☐	☐	☐	☐

4. Huoltajan mahdollisuus arviointiin sekä kehittämiseen.

	1	2	3	4	5
Koen, että minulla on mahdollisuus antaa palautetta. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen palautteenantomahdollisuudet riittävinä. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että antamallani palautteella on vaikuttavuutta. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on mahdollisuus antaa ehdotuksia toiminnan kehittämiseen. *	☐	☐	☐	☐	☐

5. Vuorovaikutus ja kohtaaminen

	1	2	3	4	5
Koen, että minut kohdataan tasavertaisena. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että perhettämme arvostetaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että varhaiskasvatuksen henkilöstö arvostaa näkemyksiäni. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on arjessa riittävästi aikaa kuulumisten vaihtoon. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen, että minulla on mahdollisuus halutessani kertoa huolistani. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen tekeväni yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. *	☐	☐	☐	☐	☐

6. Muuta kommentoitavaa huoltajien osallisuudesta.

4 Saatekirje 2

Hei

Olemme kolme varhaiskasvatukseen suuntautunutta sosionomiopiskelijaa Turun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä huoltajien osallisuudesta Tammentuvan päiväkodissa ja meitä kiinnostaa teidän kokemuksenne sekä toiveenne osallisuudesta päiväkodin arjessa. Opinnäytetyössämme toteutamme kaksi lyhyttä (noin 5 min.) kyselyä huoltajien osallisuuteen liittyen. Ensimmäisessä kyselyssä selvitimme, miten huoltajien osallisuus on mielestänne Tammentuvan päiväkodissa toteutunut. Kiitos vastauksistanne. Vastausten perusteella olemme laatineet toisen kyselyn, joka mahdollistaa osallistumisenne toiminnan suunnitteluun sekä vaikutuskeinojen kehittämiseen.

Kysely lähetetään kaikille Tammentuvan päiväkodin huoltajille. Lapsen molempien huoltajien on mahdollista ja myös toivottavaa vastata kyselyyn. Jos perheen lapsista useampi on hoidossa Tammentuvan päiväkodissa voi huoltajat halutessaan vastata kyselyyn jokaisen lapsen kohdalta erikseen tai kokemuksistaan yleisesti. Kyselyyn pääsee vastaamaan useamman kerran saman linkin kautta. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää koska tahansa. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja. Kyselyiden tuloksia käytämme opinnäytetyössämme sekä huoltajien osallisuuden kehittämiseen Tammentuvan päiväkodissa. Voit vastata tähän kyselyyn, vaikka et olisi osallistunut ensimmäiseen kyselyyn.

Opinnäytetyömme aihe perustuu varhaiskasvatuslain edellyttämään huoltajien oikeuteen osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Vastauksenne on meille ensiarvoisen tärkeitä, sillä kokemusten ja toiveiden kartoittaminen on edellytys sille, että osallisuuden mahdollistavia toimintatapoja voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyönä Tammentuvan päiväkodin kanssa.
Tutkimusluvan olemme saaneet sivistyspalvelujen toimialajohtaja Laila Mäkelältä

Kysely on avoinna syyskuun loppuun 30.09.2020 saakka.

Mikäli sinulla on jotain kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhömmme liittyen, otathan rohkeasti meihin yhteyttä sähköpostitse.

Kiitos avustanne ja mukavaa syksyn alkua!

Ystävällisin terveisin:

Rita Kivi rita.kivi@edu.turkuamk.fi

Noora Huhtala noora.huhtala@edu.turkuamk.fi

Jenna Honkanen jenna.honkanen@edu.turkuamk.fi

5 Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa - Tulevan toimintakauden suunnittelu

Huoltajien osallisuus Tammentuvan päiväkodissa -Tulevan toimintakauden suunnittelu

Tervetuloa toiseen kyselyyn.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5 minuuttia. Voit valita useamman vastausvaihtoehdon.

Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja. Osallistuminen kyselyihin on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää koska tahansa. Tulokset julkaistaan opinnäytetyössämme ja niitä käytetään huoltajien osallisuuden kehittämiseen Tammentuvan päiväkodissa.

PÄIVÄHOITORYHMÄN TAVOITTEET

1. Millä tavoin haluaisit saada tietoa lapsesi päivähoitoryhmän tavoitteista. *

- Viikkokirjeessä
- Vanhempainilloissa
- Vasukeskustelussa
- Ilmoitustaululla
- Muulla tavoin, miten?

2. Millaisia toiveita sinulla on lapsesi päivähoitoryhmän tavoitteiksi? *

LAPSEN HOITOPÄIVÄN SISÄLTÖ

3. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi hoitopäivien sisältöön? *

- Vanhempainilloissa
- Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä
- Lapsesi vasukeskusteluissa
- Sähköisellä kyselyllä
- Muulla tavoin, miten?

4. Millaisia toiveita sinulla on lapsesi hoitopäivien sisällöstä? *

LAPSESI PÄIVÄHOITORYHMÄN TOIMINTAAN VAIKUTTAMINEN

5. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa lapsesi päivähoitoryhmän toimintaan? *

- Vanhempainilloissa
- Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä
- Lapsesi vasukeskusteluissa
- Sähköisellä kyselyllä
- Muulla tavoin, miten?

6. Mitä toiveita sinulla on lapsesi päivähoitoryhmän toiminnalta? *

KOKO PÄIVÄKODIN TOIMINTAAN VAIKUTTAMINEN

7. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa koko päiväkodin toimintaan? *

- Vanhempainilloissa
- Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä
- Lapsesi vasukeskusteluissa
- Sähköisellä kyselyllä
- Muulla tavoin, miten?

8. Mitä toiveita sinulla on koko päiväkodin toiminnalta? *

PÄIVÄKODIN JA PERHEIDEN YHTEINEN TOIMINTA

9. Millä tavoin haluaisit vaikuttaa päiväkodin ja perheiden yhteiseen toimintaan? *

- Vanhempainilloissa
- Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä
- Lapsesi vasukeskustelussa
- Sähköisellä kyselyllä
- Muulla tavoin, miten?

10. Mitä toiveita sinulla on päiväkodin ja perheiden yhteiselle toiminnalle? *

--

PALAUTTEENANTO MAHDOLLISUUS

11. Millä tavoin haluaisit antaa palautetta? *

- Vanhempainiloissa
- Päivittäisten kohtaamisten yhteydessä
- Lapsesi vasukeskusteluissa
- Sähköisesti
- Palautelaatikkoon
- Muulla tavoin, miten?

PALAUTTEEN VAIKUTTAVUUS

12. Millä tavoin toivot, että antamaasi palautteeseen reagoidaan? *

PÄIVITTÄISET KOHTAAMISET

13. Mitä toivoisit päivittäisiltä kohtaamisilta? *
